

Interreg

EUROPEAN UNION

Greece-Bulgaria

BORDERLESS CULTURE

European Regional Development Fund

*Πρόγραμμα „Ενσωμάτωση της διασυνοριακής σημασίας των ιστορικών και αρχαιολογικών αξιών της Βουλγαρίας και της Ελλάδας σε έναν σταθερό και θεματικό τουριστικό προορισμό”
Σύμβαση № B2.6c.02/30.11.2017*

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΔΙΧΩΣ ΣΥΝΟΡΑ

Εγχειρίδιο καλών πρακτικών

Το πρόγραμμα συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό ταμείο περιφερειακής ανάπτυξης και από τα εθνικά ταμεία των κρατών, τα οποία συμμετέχουν στο Πρόγραμμα για συνεργασία INTERREG V-A „Ελλάδα - Βουλγαρία 2014-2020“

Εγχειρίδιο καλών πρακτικών

Μελέτη και ανταλλαγή καλών πρακτικών, οι οποίες υπάρχουν μέσα στη διασυνοριακή περιοχή, και σχετίζονται με την ανάκτηση, την προώθηση και τη διαχείριση των πολιτιστικών-ιστορικών και αρχαιολογικών αξιών.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

1. *Εισαγωγή - ανάλυση της κατάστασης*
2. *Καλές πρακτικές από τη διασυνοριακή περιοχή*
 - 2.1. *Μια σύντομη ανασκόπηση της πολιτιστικής εικόνας του Μπλαγκόεβγκραντ*
 - 2.2. *Καλές πρακτικές από τη διασυνοριακή περιοχή*
3. *Καλές πρακτικές από τη Βουλγαρία και απο τον υπόλοιπο κόσμο*
4. *Βασικές συστάσεις και συμπεράσματα*

1. Εισαγωγή – ανάλυση της κατάστασης

Στη σημερινή εποχή, οι προσδοκίες για αλλαγή μέσα στους αστικούς χώρους συνδέονται με την κοινωνική - πολιτιστική και οικονομική δυναμική μέσα στις κοινωνίες. Κάθε περιφερειακή περιοχή αρχίζει κυριολεκτικά να "μάχεται" για την προσοχή και την εστίαση της παγκόσμιας σκηνής, η οποία είναι γεμάτη με αρκετές απομιμήσεις, αξίες - υπό εξαφάνιση, ιστορικές - πολιτιστικές μονάδες, οι οποίες δεν έχουν προωθηθεί και αντίστοιχα κοινοτικές συγκριτικές αξιολογήσεις σε διαφορετικούς τομείς.

"Πολιτισμός δίχως σύνορα", γίνεται ολο και πιο δημοφιλές στη σημερινή εποχή και είναι βασικό εργαλείο για ανταλλαγή καλών πρακτικών, για μοίρασμα της πολιτιστικής - ιστορικής, αρχαιολογικής και φυσικής κληρονομιάς, μέσα στις διασυνοριακές περιοχές. Προφανώς το βασικό περιεχόμενο στη σημερινή επικοινωνία, σε λογικά πλαίσια του τύπου "Γειά σου, που βρίσκεσαι"¹, μας δείχνει, ότι οι χώροι (πόλη/χωριό) πρέπει να ευαισθητοποιηθούν, να προσδιορίσουν με ακρίβεια τη διαφορετικότητά τους, για να υπάρξει ένα **σταθερό και διαφορετικό περιεχόμενο**.

Η ψηφιακή επανάσταση στον τομέα της πολιτιστικής πολιτικής, μας δίνει πλέον, καινούργιες ευκαιρίες και κατευθύνσεις: πολλαπλασιάζει τις τάσεις στην αύξηση του αριθμού των περιφερειακών προγραμμάτων και πλατφορμών, οι οποίες προσελκύουν καινούργια και ποίκιλα κοινά, τουρίστες, και με αυτόν τον τρόπο σταθεροποιούνται οι τοπικές οικονομίες. Το γεγονός αυτό " διδάσκει " την κοινωνία, σε ό,τι αφορά τη συμπεριφορά της προς το πολύτιμο του περιφερειακού και τοπικού πολιτισμού, προς την κληρονομία ως εθνική - καθοριστική ταυτότητα. Η μαζική αυτοεκτίμηση και η υπερβολική έκθεση μέσα σε πολιτιστικά προγράμματα μέσα στις πόλεις, δεν πρέπει να εφαρμόζεται μονάχα στις προοπτικές του τουρισμού, στα καινούργια μέσα ή στη " μάχη " για την προσέγγιση επενδυτών και ειδικών στον τομέα της διαχείρισης των πολιτιστικών βιομηχανιών – η ίδια, συμμετέχει στην καινούργια οικονομία, στο πρόσωπο των ταυτοτήτων των κοινοτήτων, η ίδια δημιουργεί μεθόδους και διδάσκει.

Για τη σταθερή ανάπτυξη της κάθε αστικής περιοχής, σημασία έχει η εφαρμογή ξεκάθαρων πολιτιστικών και τουριστικών πολιτικών, οι οποίες είναι συγχρονισμένες με τις τοπικές - περιφερειακές οικονομίες, με δυνατότητα και με ευκαιρίες αναβάθμισης και ανάπτυξης των ενεργών πολιτιστικών κεντρών, υπηρεσιών και μνημείων και να συνεισφέρουν στη βελτίωση του τρόπου ζωής των ανθρώπων.

- Οι βασικές παγκόσμιες τάσεις, οι οποίες θα χρειαστεί να λάβουμε υπόψη σε ό,τι αφορά το σχεδιασμό και τον προγραμματισμό των περιφερειακών πολιτιστικών πολιτικών κατευθύνονται / περιλιπτικά / προς:

- Την αύξηση της αναζήτησης και την ενδυνάμωση του ενδιαφέροντος προς προορισμούς για αγροτικό, εθνολογικό-λαογραφικό, θρησκευτικό ,γαστρονομικό (οινώδης ή άλλου είδους αλκοόλ), αθλητικό, πολιτιστικό-ιστορικό τουρισμό ·

- Την προώθηση με καινότομο τρόπο και με καινούργιες τεχνολογίες των περιφερειακών πολιτιστικών προϊόντων και των ενιαίων πολιτιστικών-ιστορικών σημάτων·

- Την προετοιμασία και την ανάπτυξη των τουριστικών αξιοθεάτων με υπογραμμισμένα τα πολιτιστικά- ιστορικά στοιχεία όπως, συγκρότημα με όλα τα απαραίτητα χαρακτηριστικά για τους επισκέπτες, όπως ενδιαφέροντα μέρη για χαλάρωση, ευχάριστα μέρη

¹ Ως επικοινωνιακό φαινόμενο, αυτό που έχουν κάνει τα *καρτ ποστάλ* στα τέλη του 19ου αιώνα, ως ένα οικείο άγγιγμα μεταξύ των ανθρώπων, των κοινοτήτων, οι οποίοι άλλαξαν τις μεγάλες ρομαντικές εξηγήσεις μέσα στα γράμματα με τη βιομηχανία της εικόνας, αγορασμένη από κάποιο περίπτερο, στις μέρες μας, συμβαίνει μέσω της ψηφιακής μορφής, της κινητικότητας, μέσω της δυναμικής και της εργαλειοθήκης των καινούργιων τεχνολογιών. Διότι, όλοι εμείς είχαμε εκείνες τις στιγμές – " *τσακ*" : : *Δείτε με, εδώ βρίσκομαι σε αυτό το καταπληκτικό και καινούργιο μέρος!*" – σ.σ.

για φαγητό, καταστήματα για σουβενίρ, διασκέδαση κλπ.

- Επεξεργασία των ενεργών εμπορικών και PR στρατηγικών και καμπανιών· επεξεργασία των στοχοποιημένων επικοινωνιακών μέσων για πολιτιστικές μονάδες σε συγκεκριμένη περιοχή και την προσέγγιση διαφορετικών τύπων κοινών ·

- Στοχοθετημένη επεξεργασία και θεματοποιημένα κοινωνικά δίκτυα, εργασία με εξειδικευμένα διαδικτυακά μέσα, φόρμες συζητήσεων (διαδικτύου), ιστοσελίδες ·

- Ευκαιρίες για ενσωμάτωση των πολιτιστικών ινστιτούτων/κέντρων στις λεγόμενες πολιτιστικές ενώσεις, με στόχο το επίτευγμα μιας πιο σταθερής θέσης σε περίπτωση υποψηφιότητας / συμμετοχής και υλοποίηση μεγάλων διεθνών έργων και προγραμμάτων ·

- Ενεργοποίηση της αλληλεπίδρασης μεταξύ των διαφορετικών συμμετεχόντων στον τομέα του τουρισμού - ιδιωτικός τομέας/τουριστικός τομέας, αθλητικές και πολιτιστικές οργανώσεις και ενώσεις, τηλεφωνικοί συνδρομητές, τοπικές αρχές, μη κυβερνητικός και ακαδημαϊκός τομέας, μμε κ.α. ·

- Ενθάρρυνση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και των κοινωνικών-ενσωματικών πολιτικών προς την κατεύθυνση του πολιτιστικού-ιστορικού και αρχαιολογικού τουρισμού·

- Ενεργοποίηση των εργαλείων της δημόσιας-ιδιωτικής συνεργασίας με στόχο τις καινούργιες ευκαιρίες για χρηματοδότηση των βασικών μονάδων στην περιφέρεια της πολιτιστικής-ιστορικής κληρονομιάς στη διασυνοριακή περιοχή.

Οι ευκαιρίες για κοινωνικοποίηση των ιστορικών και αρχαιολογικών αξιών και μονάδων σε σταθερό τουριστικό προορισμό, και η μετατροπή αυτής της πολιτιστικής δυνατότητας σε πραγματική "ιστορική και πολιτιστική πλατφόρμα για διάλογο μεταξύ των κοινοτήτων" είναι ο στόχος της παρούσας έρευνας. Μέσω διαφορετικών ευρέως φάσματος πολιτιστικών προγραμμάτων, η έρευνα πραγματοποιείται και συνεισφέρει για την προόδο του τουριστικού τομέα στη Νοτιοδυτική περιοχή της Βουλγαρίας και πιο συγκεκριμένα, μέσω του πολιτιστικού-ιστορικού πλούτου και της κοινωνικοποίησης του στο νομό Μπλαγκόεβγκραντ.²

Η συγκέντρωση νέων και δυναμικών ανθρώπων, οι οποίοι εκπαιδεύονται στα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα του Μπλαγκόεβγκραντ, είναι το κεφάλαιο για ανάπτυξη επιτυχημένων πολιτιστικών, εκπαιδευτικών και ενσωματικών πολιτικών, με ευκαιρία εφαρμογής καινούργιων τεχνολογιών στις πολιτιστικές βιομηχανίες, όπως και για την ενεργοποίηση της κοινωνικής - οικονομικής επιχειρηματικότητας στην περιοχή.³

Προβολή προς το κέντρο του Μπλαγκόεβγκραντ.

² Αύξηση του αριθμού των διανυκτερεύσεων έχει καταχωρηθεί στο Νομό Μπλαγκόεβγκραντ τα τελευταία τρία χρόνια- αντίστοιχα με 31% πραγματοποιημένες διανυκτερεύσεις σε ξενοδοχεία και 23,1% απο τα εισοδήματα απο διανυκτερεύσεις. Βλεπε.: Περιφερειακό σχέδιο ανάπτυξης της Νοτιοδυτικής περιοχής για την περίοδο 2014-2020., σελ.32

³ Με περισσότερες λεπτομέρειες στο Περιφερειακό σχέδιο ανάπτυξης της Νοτιοδυτικής περιοχής για την περίοδο 2014-2020. σελ.26

2. Καλές πρακτικές απο τη διασυνοριακή περιοχή

2.1. Μια σύντομη επισκόπηση της πολιτιστικής εικόνας στο Μπλαγκόεβγκραντ

Τα τελευταία πέντε χρόνια, στο Μπλαγκόεβγκραντ παρατηρείται μία, εκ φύσεως, πολιτιστική - τουριστική ενεργοποίηση, η λεγόμενη " επανάσταση " του πολιτισμού των φέστιβαλ και η αναγέννηση καινούργιων ιδεών και προοπτικών για πολιτιστικές μονάδες και ινστιτούτα.

Πίσω από τα πραγματοποιημένα μεγάλα εθνικά και διεθνές προγράμματα, μέσω των οποίων προσελκύνθηκαν καινούργια και διαφορετικά κοινά και ενθαρρύθηκαν οι μικρές και οι μεσαίες επιχειρήσεις στην περιοχή, βρίσκονται οι εξής βασικοί παράγοντες:

- καθαρή και εκτελέσιμη κυβερνητική στρατηγική για την ανάπτυξη της περιοχής μέσω της σωστής χρήσης της δυνατότητας των πολιτιστικών προϊόντων στο Μπλαγκόεβγκραντ - πραγματοποιείται συνεισφορά για τη σταθεροποίηση της τοπικής οικονομίας και για τη δημιουργία της αισθητικής και αύξηση της μόρφωσης στους ανθρώπους·

- επαγγελματικές ομάδες για την πραγματοποίηση συγκεκριμένων πολιτιστικών πολιτικών/προγραμμάτων, οι οποίες φέρνουν μία ισορροπία στη διαχείριση της τέχνης και φέρνουν καλά αποτελέσματα·

- ενεργή αλληλεπίδραση και συνεργασία με ΜΚΟ, με εκπαιδευτικά και ερευνητικά ιδρύματα – ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα στο Μπλαγκόεβγκραντ και ερευνητικά κέντρα – επίτευξη μιας κοινοτικής προόδου·

- διαφοροποιημένη προσέγγιση και στοχοθετημένη πρακτική με στόχο την προσέγγιση καινούργιων εθνικών και διεθνών εταίρων·
- δημιουργικά μοντέλα για την ανάπτυξη καινούργιων δημοσίων πολιτιστικών και κοινωνικών χώρων·
- τα πολιτιστικά και περιφερειακά κέντρα είναι αναβαθμισμένα με καινούργιο περιεχόμενο και με νέο τρόπο διαχείρισης·

Η διαχείριση των δημοσίων κεφαλαίων οδηγεί στην εμφάνιση καινούργιων πολιτιστικών εκδηλώσεων, οι οποίες σταθεροποιούν την τοπική οικονομία και βελτιώνουν, „ανανεώνουν“ το κλίμα στην πόλη.

Τα βασικότερα φέστιβαλ, τα οποία βρίσκονται στο πολιτιστικό ημερολόγιο του Μπλαγκόεβγκραντ είναι πέντε, τα οποία έχουν εγγραφεί στο περιφερειακό πολιτιστικό πρόγραμμα και κάθε χρόνο αναπτύσσονται όλο και περισσότερο και είναι τα εξής:

✚ Φέστιβαλ για τη σύγχρονη Γαλλική μουσική **FRANCOFOLIES.ΜΠΛΑΓΚΟΕΒΓΚΡΑΝΤ**, ανανεωμένο το 2015 ,ύστερα από περίπου 20 χρόνια διακοπής και έχει μετατραπεί σε πραγματικό σήμα κατατεθέν για την πόλη · προσελκύονται παγκόσμια αστέρια από το χώρο της μουσικής · κερδισμένα εθνικά βραβεία και έχει ανέβει η εικόνα της πόλης και ολόκληρης Νοτιοδυτικής περιοχής ⁴.

*Προβολή προς τη σκηνή του φέστιβαλ **FRANCOFOLIES.ΜΠΛΑΓΚΟΕΒΓΚΡΑΝΤ**. Το φέστιβαλ βρίσκεται στη λίστα με τις 100 δημοφιλέστερες εκδηλώσεις Γαλλοφωνίας σε όλο τον κόσμο.*

⁴ Σχετικά με το φέστιβαλ **FRANCOFOLIES** βλ.με λεπτομέρειες στο: <https://viewblagoevgrad.com/obekti/francofolies-blagoevgrad/>

✚ Φεστιβαλ "ТАРА-РА-БУМБИЯ/ ΤΑΡΑ-ΡΑ-ΜΠΟΥΜΠΙΑ " - πλατφόρμα για φέστιβαλ για ανεξάρτητο και "νεαρό" θέατρο⁵.

✚ Φέστιβαλ "ТАЛАНТИНО/ ΤΑΛΑΝΤΙΝΟ" - παιδικό θεατρικό φέστιβαλ⁶.

✚ Φέστιβαλ "СУРВАКАРСКИ ИГРИ/ ΣΟΥΡΒΑΚΑΡΣΚΙ ΙΓΚΡΙ"⁷.

✚ Φέστιβαλ "Blagoevgrad BLUES & JAZZ"⁸

Η εμφάνιση του Blagoevgrad BLUES&JAZZ 2019

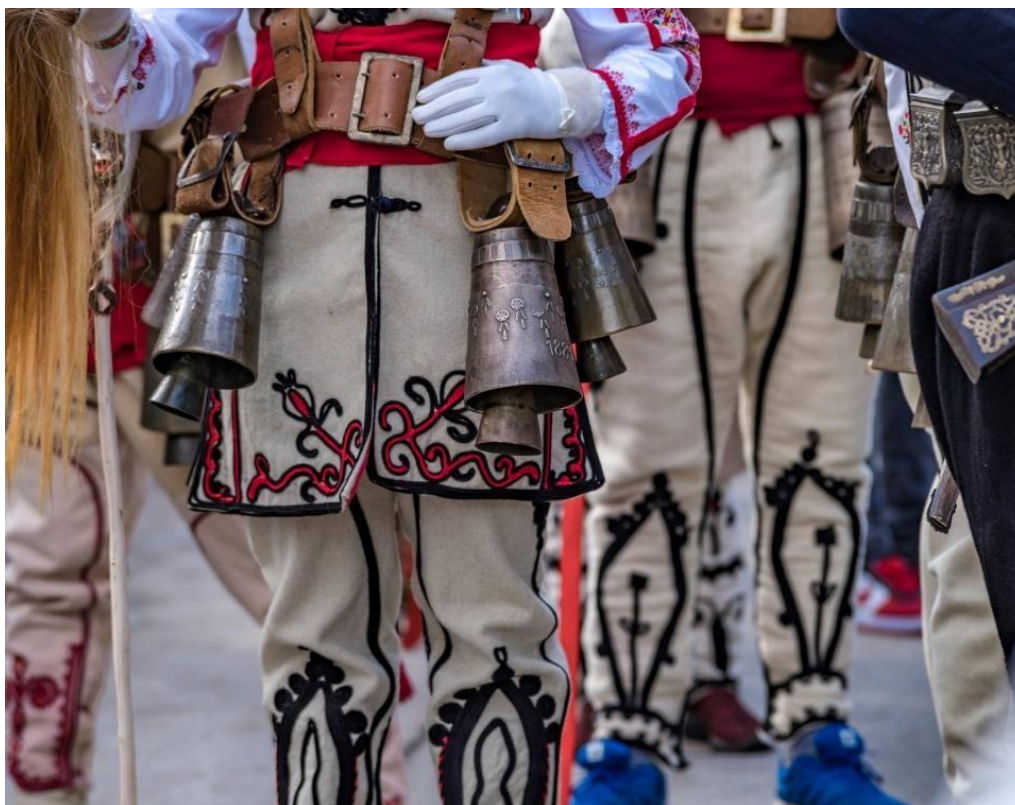
⁵ Σχετικά με το θεατρικό φέστιβαλ "ТАРА-ΡΑ-ΜΠΟΥΜΠΙΑ " - <https://viewblagoevgrad.com/obekti/teatralen-festival-tara- ra-bumbiya/>

⁶ Σχετικά με το φέστιβαλ ΤΑΛΑΝΤΙΝΟ - <https://viewblagoevgrad.com/obekti/talantino/>

⁷ Σχετικά με το φέστιβαλ „ΣΟΥΡΒΑΚΑΡΣΚΙ ΙΓΚΡΙ” ένα καταπληκτικό ετήσιο πολιτιστικό φέστιβαλ, το οποίο μαζεύει στην αρχή κάθε νέας χρονιάς/ τον Ιανουάριο/ πάνω από 1200 "ΚΟΥΚΕΡΙ". Βλ.: <https://viewblagoevgrad.com/obekti/festival-na- survakarskite-igri/>

⁸ Σχετικά με το φέστιβαλ "Blagoevgrad BLUES & JAZZ" - <https://viewblagoevgrad.com/obekti/blues-jazz-blagoevgrad/>

Τα παιχνίδια των " ΚΟΥΚΕΡΙ " αντηχούν στην περιοχή τις πρώτες μέρες της καινούργιας χρονιάς και προσελκύουν εκατοντάδες τουρίστες και συμμετέχοντες στα παιχνίδια.

Ενεργό και πλούσιο είναι το πρόγραμμα και των πολιτιστικών οργανώσεων του Μπλαγκόεβγκραντ, όπου τα τελευταία χρόνια παρατηρείται δυναμισμός, πιο - φανερή παρουσία στην δημόσια-πολιτιστική ομιλία στην περιοχή, αλλά και σε ευρύτερη εδαφική εμβέλεια – ενεργοποίηση των επισκέψεων των καλλιτεχνικών ομάδων εντός και εκτός εσωτερικού.

Οι βασικότερες πολιτιστικές μονάδες, οι οποίες συμμετέχουν στη δημιουργία ολοκλήρης πολιτιστικής ατμόσφαιρας στην περιοχή είναι οι εξής⁹:

- ✚ ΑΣΤΙΚΗ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ
- ✚ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ
- ✚ ΔΡΑΜΑΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ "ΝΙΚΟΛΑ ΒΑΠΤΣΑΡΟΒ"
- ✚ ΟΠΕΡΑ
- ✚ BIG BAND ΜΠΛΑΓΚΟΕΒΓΚΡΑΝΤ
- ✚ Χορευτικός σύλλογος "ΠΙΡΙΝ"
- ✚ Λαϊκή κοινότητα "Νικόλα Ιόνκοβ Βαπτσάροβ-1866"
- ✚ Δημοτικό Κουκλοθέατρο.
- ✚ Κέντρο για προσωπική και καλλιτεχνική ανάπτυξη των παιδιών του Μπλαγκόεβγκραντ
- ✚ Περιφερειακή βιβλιοθήκη "Ντιμίταρ Τάλεβ"

Σημαντικό στοιχείο από την κοινή πολιτιστική-ιστορική διαδρομή στο Μπλαγκόεβγκραντ είναι οι πολύ βασικές **πολιτιστικές-ιστορικές μονάδες**¹⁰, οι οποίες κάνουν την εμφάνιση της πόλης διαλογική, ενημερωτική, δημιουργούν και αναπτύσσουν το κοινό πολιτιστικό-ιστορικό πρόσωπο της πόλης. Κάποια από αυτά., θα μπορούσαν να έχουν τα δικά τους, καινούργια μηνύματα, χρησιμοποιώντας νέες καινοτόμες τεχνολογικές λύσεις και πολιτιστικές έννοιες από αποδεδειγμένους επαγγελματίες.

Το μοίρασμα καλών πολιτιστικών πρακτικών και παραδειγμάτων στο εγχειρίδιο, θα δώσουν ιδέες για παρόμοιες δημιουργικές διαχειριστικές λύσεις για τη βελτίωση των αστικών χώρων.

2.2. Καλές πρακτικές από τη διασυνοριακή περιοχή

- ✚ *Υποδείγματα για επαναπρογραμματισμό των αστικών χώρων μέσω του πολιτισμού και της τέχνης*

Σε μία από τις έρευνές του, ο Γάλλος δημιουργός τέχνης, επιμελητής εκθέσεων, θεωρητικός της τέχνης και δημιουργός της λεγόμενης σχεσιακής αισθητικής, Νικολά Μπουριώ,¹¹ υποστηρίζει πως η τέχνη έχει τη δυνατότητα να "επαναπρογραμματίζει" το νεωτερισμό και να δημιουργεί καινούργιες έννοιες στο χώρο.

Στην αστική διαχείριση όλο και πιο ενεργά αρχίζουν να αναπτύσσονται και να εκμεταλλεύονται οι λεγόμενες "διαδρομές μέσα και μέσω της τέχνης"¹². Προφανώς η γεω-εντοπισμένη τέχνη μπορεί να ξεχωρίσει μια νέα τέχνη, έναν νέο τρόπο αντίληψης του δημόσιου χώρου και να κάνει τον θεατή/καταναλωτή συμπονετικό, αλλά και υπεύθυνο για το δρόμο, για τη διαδρομή, την οποία "εκχωρεί" αυτός ο χώρος. Η δημιουργία *αφηγημάτων* για τους αστικούς χώρους, δημιουργούν προϋποθέσεις για κοινωνικοποίηση και *ζωντάνευση*¹³ με καινούργιο τρόπο και με καινούργια συμπεριφορά για τις αστικές τοποθεσίες.¹⁴

⁹ Αναλυτικές πληροφορίες για τα τρέχοντα προγράμματα των πολιτιστικών ιδρυμάτων στο Μπλαγκόεβγκραντ μπορείτε να βρείτε στις ιστοσελίδες τους, όπως και στην πλατφόρμα <https://viewblagoevgrad.com/kultura/kulturni-instituti/>

¹⁰ Είναι οι εξής: Αρχιτεκτονικό συγκρότημα " Βαρόσα ", Ο Πύργος Ρολόι, Το σπίτι - μουσείο του Ίσμυρλιεβ, Ναός "Εισοδίων της Θεοτόκου", χωριό Ντρένκοβο, Δήμος Μπλαγκόεβγκραντ, λοιπά μνημεία και σήματα, τα οποία σχετίζονται με τη Βουλγάρικη πολεμική δόξα στα όρια του Δήμου Μπλαγκόεβγκραντ.

¹¹ *Nicolas Bourriaud*, Postproduction: Culture as Screenplay: How Art Reprograms the World. New York: Lukas & Sternberg, 2002.; *Nicolas Bourriaud*, *Eshtetique Relationelle*, 1998. Αναμένεται, συγκεκριμένα ο Νικολά Μπουριώ - θεωρητικός της τέχνης και δημιουργός της λεγόμενης σχεσιακής αισθητικής να είναι επιμελητής της Μπιενάλε της Κωνσταντινούπολης 2019 για σύγχρονη τέχνη (14 Σεπτεμβρίου – 10 Νοεμβρίου 2019) Βλ.: https://www.capital.bg/light/neshita/2019/01/25/3380058_izlojbite_koito_ochakvame/

¹² Βλ.σ.σ. 11

¹³ Με βάση την ορολογική μηχανή του εθνολόγου και λαογράφου καθ. Βλαντιμίρ Πέντσεβ.

¹⁴ Βλ.: Ιζαμπέλ Μπουφ-Βερμέζ "Γεω-εντοπισμένη τέχνη: αναζητώντας μία σχεσιακή ψυχογεωγραφία".

Οι διάσημες πρακτικές τα τελευταία χρόνια, παραδείγματος χάρη, για ανακύκλωση και καινούργια χρήση σε διαφορετικούς τομείς, σχετίζονται με τους χώρους. Σε συγκεκριμένες περιπτώσεις και περιοχές δε χρειάζεται να δημιουργηθούν καινούργιες, αλλά να γίνει εστίαση στην πλέον υπάρχουσα πρακτική - να ενσωματωθεί με αλληλεπιδρώντες με την κοινότητα ιδέες, με προγράμματα · να χρησιμοποιηθεί, έτσι, όπως προτείνει και ο Νικολά Μπουριό: "*Η προοπτική μέσα στις διαδρομές από την πολιτιστική και αρχαιολογική κληρονομία, όπως και από την γεω-εντοπισμένη τέχνη, μας δίνει μία ξεχωριστή καινούργια χρήση, καινούργιο τρόπο αντίληψης του δημόσιου χώρου και κάνει το κοινό συμπονετικό, υπεύθυνο για τις διαδρομές, τις οποίες εκχωρεί αυτός ο χώρος.*"¹⁵

Τα καλά παραδείγματα για εκχωρημένους και ζωνρούς χώρους σε διάφορες περιοχές εντός και εκτός εσωτερικού, όπως και στην ερευνημένη περιοχή του Μπλαγκόεβγκραντ, μπορούν και μας δίνουν καινούργιες ιδέες, με καινούργια προοπτική σχετικά με την οπτική γωνία και τον τρόπο σκέψης για την πολιτιστική-ιστορική και αρχαιολογική κληρονομία. Με αυτόν τον τρόπο, πραγματικά, υπάρχει η δυνατότητα δημιουργίας καλών προϋποθέσεων για αλληλεπίδραση με τις διασυνοριακές περιοχές και την περιοχή της Αμφίπολης¹⁶, η οποία είναι εξαιρετικά πλούσια σε ό,τι έχει να κάνει με αρχαιολογία και ιστορικά γεγονότα από διάφορες εποχές.

✚ *Η προώθηση της πολιτιστικής-ιστορικής κληρονομίας μεταξύ των δήμων Γκότσε Ντέλτσεβ¹⁷ – Προσοτσάνης και Γκότσε Ντέλτσεβ – Δράμα, Ελλάδα*

Βασικός στόχος του προγράμματος είναι η προώθηση και η κοινωνικοποίηση της πολιτιστικής - ιστορικής κληρονομία στους δύο διασυνοριακούς δήμους – Γκότσε Ντέλτσεβ και Προσοτσάνη. Ως κύρια αντικείμενα απασχόλησης είναι η πραγματοποίηση, η αποκατάσταση και η ανανέωση των δημόσιων μουσείων στις δύο πόλεις, έχουν αναπτυχθεί και έχουν ανανεωθεί πληροφοριακές και εκπαιδευτικές πλατφόρμες, μέσω των οποίων να πραγματοποιηθεί η προσέλκυση διάφορων τύπων κοινού. Επίσης, ως ευκαιρία για πληροφόρηση, έχει δημιουργηθεί ψηφιακή ξενάγηση στο μουσείο. Οι καινούργιες τεχνολογίες έχουν χρησιμοποιηθεί με λογικό και σωστό τρόπο, με στόχο την προσέγγιση νέου και διεθνές κοινού. Με τον τρόπο αυτό, ο στρατηγικός στόχος, για εθνολογική - πολιτιστική και οικονομική αλληλεπίδραση μεταξύ των δύο γειτονικών δήμων, στέκεται με επιτυχία.

Άλλο παράδειγμα βέλτιστων σχέσεων και πολιτιστικών ανταλλαγών μεταξύ του Δήμου Γκότσε Ντέλτσεβ και άλλου διασυνοριακού Δήμου στην Ελλάδα - Δήμος Δράμας, είναι η "παραδοσιακή" επίσκεψη των πολιτών του Γκότσε Ντέλτσεβ στις αρχές του Δεκεμβρίου, κάθε χρόνο, στο αστικό πάρκο στη Δράμα, όταν ξεκινούν οι Χριστουγεννιάτικες γιορτές, οι οποίες ονομάζονται "Ονειρούπολη". Οργανώνονται πλούσια παιδικά προγράμματα συμπεριλαμβανόμενα παραμυθένιους ήρωες, παιδικά αξιοθέατα και πλούσιο σε ποικιλίες πρόγραμμα συναυλιών για τους ενήλικες. Ο δήμαρχος της Δράμας, απευθύνει επίσημη πρόσκληση προς τους πολίτες του Γκότσε Ντέλτσεβ και των γύρω περιοχών, να επισκεφθούν την "Ονειρούπολη" και να διασκεδάσουν όλοι μαζί τον ερχομό των Χριστουγέννων. Το παράδειγμα αυτό είναι ενδεικτικό για τις ευκαιρίες, που μας δίνει η διασυνοριακή περιοχή, με στόχο την ανταλλαγή ιδεών καλών πρακτικών και μας φέρνει πιο κοντά για τις παραδοσιακές γιορτές.

¹⁵ Nicolas Bourriaud, Postproduction: Culture as Screenplay: How Art Reprograms the World. New York: Lukas & Sternberg, 2002

¹⁶ Αμφίπολη (αρχαία Ελληνικά - Αμφίπολις) είναι αρχαία Ελληνική πόλις, η οποία βρίσκεται στις όχθες ποταμού Στρυμόνα στη Νοτιοανατολική αρχαία Μακεδονία, όπου σήμερα, βρίσκεται το γνωστό Αρχαιολογικό μουσείο. Η πόλη περιέχει μνημειώδη κτίρια, μωσαϊκά πατώματα και τοιχογραφίες, όπως και ανακτημένα αρχαιολογικά ευρήματα. Παράδειγμα για επιτυγμένη σταθεροποίηση μιας περιοχής είναι η δημιουργία ενός δικτύου με διαδρομές για τους επισκέπτες, διασχίζοντας από τα περισσότερα μνημεία, τα οποία βρίσκονται στην κεντρική περιοχή της Αρχαίας Αμφίπολης, ούτως ώστε οι επισκέπτες (ακολουθώντας τις διαδρομές) να έχουν την ευκαιρία να δούν όλα τα ανοικτά μνημεία της Χριστιανικής Ακρόπολης.

¹⁷ Το πρόγραμμα "Προώθηση και διατήρηση της πολιτισμικής-ιστορικής κληρονομιάς στη διασυνοριακή περιοχή Δήμος Γκότσε Ντέλτσεβ-Δήμος Προσοτσάνης, Ελλάδα (CULREG)" έχει υλοποιηθεί στα πλαίσια του προγράμματος Ευρωπαϊκής περιφερειακής συνεργασίας Βουλγαρία- Ελλάδα 2007-2013" <http://www.gotsedelchevmuseum.bg/>

✚ Πολιτιστική κληρονομία και αθλητισμός¹⁸

Βασικός στόχος του προγράμματος είναι η προώθηση του αθλητικού τουρισμού στη διασυνοριακή περιοχή ως μέρος της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, να εκμεταλλευτεί η προοπτική της νέας γενιάς στην πόλη του Ραζλόγκ - για την προώθηση της περιοχής με όλες τις αξίες και κληρονομίες της, όπως και για τη διατήρηση και την ανάπτυξη αθλητικών - εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Το ανεπτυγμένο και πρωτοποριακό εκπαιδευτικό πρόγραμμα για τα σχολεία, η επιτευγμένη νεανική διασυνοριακή ανταλλαγή – όλα αυτά φέρνουν ως αποτέλεσμα την αύξηση του τουριστικού ποσοστού, ενώ οι επισκέψεις με εκπαιδευτικό χαρακτήρα κι οι οργανωμένες αθλητικές εκδηλώσεις, εμπλουτίζουν το αστικό πρόγραμμα και στηρίζουν το τοπικό επιχειρηματικό περιβάλλον.

Οι ενεργές αθλητικές εκδηλώσεις και η αθλητική ιστορία στο Ραζλόγκ αποτελούν μέρος μιας πολιτιστικής κληρονομιάς, η οποία έχει δυνατότητες να αναπτυχθεί.¹⁹

¹⁸ Πρόγραμμα "Προώθηση και ανάπτυξη νεανικής κινητικότητας-πολιτιστικής κληρονομιάς και αθλητικής αξιοποίησης"(PROMO-YMC(H)A) ΡΑΖΛΟΓΚ, συγχρηματοδοτείται από το πρόγραμμα διασυνοριακής συνεργασίας INTERREG V-A Ελλάδα - Βουλγαρία 2014-2020, το οποίο ξεκίνησε στις 21.09.2017γ. και ενώνει τους εξής εταίρους "ΧΑΝΘ" Θεσσαλονίκη, Ελλάδα · Νοτιοδυτικό Πανεπιστήμιο "Νεόφυτ Ρίλσκι", Μπλαγκόεβγκραντ, Βουλγαρία · Δήμος Ευόσμου - Κορδελιού, Ελλάδα και ο Δήμος Ραζλόγκ.

¹⁹ Μετά από το τέλος του προγράμματος αναμένεται σταθερή αύξηση του αριθμού των επισκεπτών (φοιτητές, αθλητές, τουριστές) των αθλητικών εγκαταστάσεων, των ανεπτυγμένων εκπαιδευτικών υλικών και εφαρμογών, τα οποία θα αυξήσουν την ενημερότητα της κοινότητας, ειδικά εκείνης που συνδέεται με τα παραδοσιακά παιχνίδια του Ραζλόγκ. Η πρόσβαση στην πολιτιστική-ιστορική κληρονομιά και για τους ΑμεΑ· η στήριξη για τη δημιουργία καινούργιων θέσεων εργασίας στον πολιτιστικό τομέα και στον τομέα των καινούργιων τεχνολογιών είναι σημαντικό μέρος από τις βασικότερες εργασίες του προγράμματος.

Το παράδειγμα του Δήμου Ραζλόγκ, μας δείχνει μία αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ του Δήμου Δράμας και του τοπικού Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου, τη Βουλγάρικη Ένωση Εναλλακτικού Τουρισμού (BEET), τις προοκτικές της περιοχής και και την κοινωνικοποίηση της ιστορικής - πολιτιστικής κληρονομιάς.

Η Δράμα είναι κατάλληλος έταίρος για τη μελέτη των Χριστιανικών ναών στη διασυννοριακή περιοχή, πιο συγκεκριμένα με τα πολλά αρχαιολογικά ευρήματα, τα οποία συνδέονται με την Εποχή του Χαλκού και με την Εποχή του Λίθου, αλλά πάνω απ'όλα με την εποχή του πρώιμου Χριστιανισμού. Πέρα από το πλούσιο σε αρχαιολογικές συλλογές, στην πόλη υπάρχει εξειδικευμένο εκκλησιαστικό μουσείο, όπου συναντιούνται πλούσιες συλλογές από εικόνες , φτιαγμένες σε θρησκευτικό στυλ.

Πρόταση:

Επίσκεψη μιας συλλογής του Εκκλησιαστικού μουσείου Δράμας στο Μπλαγκόεβγκραντ (στο Περιφερειακό Ιστορικό Μουσείο - Μπλαγκόεβγκραντ) στα πλαίσια μιας συγκεκριμένης πρωτοβουλίας ή στα πλαίσια ενός προγράμματος, θα μπορούσε να είναι μία καλή αφορμή για πολιτιστική ανταλλαγή και για συζητήσεις πάνω στο θέμα της διαχείρισης της τέχνης και της διαχείρισης μουσείων, αλλά και για την προώθηση των Χριστιανικών κληρονομιών και αξιών στα Βαλκάνια εδάφη.

Προβολή στο Εκκλησιαστικό Μουσείο Δράμας

Εικόνες από τον 18ο – 19ο αιώνα μ.Χ.

²⁰ Το πρόγραμμα έχει υλοποιηθεί από το Δήμο Ραζλόγκ, για την ανάπτυξη των τουριστικών πόρων στην περιοχή, σε συνεργασία με το Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Δράμας, στα πλαίσια του προγράμματος FAR "Διασυννοριακή συνεργασία". Τα βασικότερα αντικείμενα απασχόλησης είναι τα εξής: ανεπτυγμένο Δημοτικό πρόγραμμα για τη διατήρηση την κοινωνικοποίηση των τουριστικών μνημείων · αρχαιολογική μελέτη των τριών μνημείων · αποκατάσταση, διατήρηση και ασφάλιση της "Γραπτής εκκλησίας " · ανεπτυγμένο σχέδιο για τη διατήρηση και την ανάπτυξη του μνημείου μετά από το τέλος της σύμβασης για δωρεάν βοήθεια· υλικά έκπτωσης και ιστοσελίδα- <http://earlychristianity.eu>.

Στο πρόγραμμα έχουν αποκατασταθεί και έχουν κοινωνικοποιηθεί σημαντικά Χριστιανικά μνημεία, όπου η βασικότερη είναι η λεγόμενη Γραπτή εκκλησία. Κατά τη διάρκεια της ανακάλυψης των ερείπιων, βρέθηκαν υπολείμματα δύο γραμμένων - η μία στην άλλη εκκλησιών - ή μία από τον 5ο-6ο αιώνα μ.Χ., ενώ η άλλη - από τον 13ο- 14ο αιώνα μ.Χ., η οποία, ανάμεσα στους ντόπιους κατοίκους είναι γνωστή την "Γραπτή εκκλησία" - όνομα, το οποίο δικαιολογείται ύστερα από την ανακάλυψη θραυσμάτων από την πρόσοψη της εκκλησίας, όπου φαίνονται γεωμετρικά και στυλιζαρισμένα άνθινα στολίδια. Έχουν ανακλυφθεί ερείπια από άλλες δύο εκκλησίες, οι οποίες βρίσκονται πολύ κοντά - " Άγιος Νικόλαος" (7ος-9ος αιώνας μ.Χ.) και η Λευκή Εκκλησία. Οι τρεις εκκλησίες βρίσκονται στην περιοχή "Κρουσέ". Η Γραπτή, Η Λευκή και ο " Άγιος Νικόλαος" , μαρτυρούν για την παρουσία μεγάλης κατοικημένης περιοχής από την εποχή της Δεύτερης Βουλγαρικής Βασιλείας. Γύρω από αυτές, έχουν βρεθεί υπολείμματα από γερά θεμέλια, πολλά θραύσματα από σπιτική και κατασκευαστική κεραμική, Χριστιανικές κηδείες και νόμισμα από τον 12ο αιώνα μ.Χ.

Ολόκληρο το εκκλησιαστικό συγκρότημα, βρίσκεται σε περιοχή με σχέδιο κανονισμού για τη δημιουργία συγκροτήματος για Γκολφ στην περιοχή " Μπετολοβοτο ". Είναι σημαντικό, πως πέρα από τα αποκαταστατικά έργα, έχουν γίνει εμπλουτιστικές δραστηριότητες στην περιοχή. Με τον τρόπο αυτό γίνεται συνεισφορά για την ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας στο Ραζλόγκ.

Η Γραπτή εκκλησία δεν είναι ενεργή, αλλά είναι σημαντικό Χριστιανικό μνημείο, όπου για το χρονικό διάστημα των 1000 ετών, έχουν ακουστεί τα μηνύματα της Χριστιανικής Πίστεως.

Η Γραπτή εκκλησία βρίσκεται στους πρόποδες του Βορείου Πίριν, στα 7 χλμ νοτιοδυτικά από την πόλη του Ραζλόγκ.

✚ *Πως σημειώνονται οι Ευρωπαϊκές μέρες της πολιτιστικής κληρονομιάς στο Σαντάνσκι;*

Οι εκδηλώσεις σχετικά με τις Ευρωπαϊκές ημέρες της πολιτιστικής κληρονομιάς το 2018 προκάλεσε μεγάλο ενδιαφέρον στους επισκέπτες του Σαντάνσκι. Το αρχαιολογικό μουσείο της πόλης έλαβε την πρωτοβουλία και οργάνωσε μία εξειδικευμένη έκθεση με πόστερ "Κληρονομιά, μέλλον και έγχρωμη μαγεία". Όπου συμπεριλαμβάνονται διάφορα υλικά, ημερολόγια, σκίτσα και σχέδια, τα οποία φτιάχτηκαν από νεαρούς κατοίκους της πόλης, οι οποίοι έλαβαν μέρος σε τρέχοντα προγράμματα του μουσείου, κάποια από τα οποία είναι τα εξής: "Ζητητές αρχαιοτήτων", "Ζωγραφιές πάνω σε αυγό", "Γνώρισε τους αρχαίους Θεούς", "Ας δημιουργήσουμε αρχαίο μωσαϊκό", " Τα ξεχασμένα παιχνίδια του Σβετί Βρατς" κ.α. Με τον τρόπο αυτό, δίνεται νέα ζωή μιας μαζεμένης κληρονομιάς, η οποία δημιουργήθηκε από νέους συμμετέχοντες και αυτή η κληρονομία μοιράζεται με διαφορετικά κοινά με ακόμη έναν τρόπο – μέσω της έκθεσης. Η ομάδα του μουσείου, δείχνει ένα μοντέλο προσέγγισης της νέας γενιάς στην κοινή Ευρωπαϊκή κληρονομιά και επικεντρώνεται πάνω στην εθνολογική - πολιτιστική λαϊκή ποικιλομορφία του Σαντάνσκι και των γύρω περιοχών.

Άλλο ενδιαφέρον παράδειγμα από το Σαντάνσκι είναι το μαζικά οργανωμένο *χτύπημα των καμπάνων*,

ακριβώς στις 7:00 μ.μ, την ημέρα της 21ης Σεπτεμβρίου, με αφορμή την ημέρα της ειρήνης και της πολιτιστικής κληρονομιάς.

«Η Αφύπνιση» ως καλλιτεχνικό έργο, πραγματοποιείται μέσω της εφάρμοσης του ήχου της καμπάνας, με σωστή αφορμή και με δυνατό αποτέλεσμα στην κοινότητα, προκαλώντας ερωτήματα αναζήτησης πληροφοριών του τύπου: γιατί, τι και πως.

Αφίσα της έκθεσης "Κληρονομιά, μέλλον και έγχρωμη μαγεία", 21.09.2018.

✚ *"Πολιτιστικές βραδιές", " Παράδοση και τέχνη"- Μπάνσκο*

Τα προγράμματα στο Μπάνσκο προωθούν με επιτυχία τις τοπικές παραδόσεις, έθιμα και λαογραφία, κατά τη διάρκεια των καλοκαιρινών μηνών (23 Ιουνίου – 3 Σεπτεμβρίου), η παραμονή των τουριστών διαφοροποιείται, καθώς γνωρίζονται με τις τοπικές παραδόσεις, έθιμα και τη λαογραφική κληρονομιά.

Ενδιαφέρον παράδειγμα από αυτές τις πρωτοβουλίες είναι το γεγονός, ότι οι κάτοικοι και οι φίλοι του Μπάνσκο, κατά κάποιον τρόπο μεταμορφώνονται σε συμμετέχοντες στις οργανωμένες λαογραφικές επιδείξεις²¹, με τον τρόπο αυτό υπενθυμίζονται ή διδάσκονται κάποιες πλέον ξεχασμένες τοπικές τέχνες²² στο μουσείο " Βελιάνοβα Κάστα ".

Οι τουρίστες διασκεδάζουν και με ολόημερες εκδρομές στα κοντινά αρχαιολογικά μνημεία, οι οποίες οργανώνονται από το συγκρότημα του μουσείου και είναι τα εξής: το αρχαιολογικό συγκρότημα " Άγιος Νικόλαος " και το αρχαίο φρούριο "Σιτάν Καλέ".

✚ Αρχαιολογικός πλούτος στις περιοχές του Μπλαγκόεβγκραντ – προοπτικές για οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη

Κατά τη διάρκεια του περασμένου 2018, οι ανασκαφές των αρχαιολόγων στις περιοχές του Μπλαγκόεβγκραντ τράβηξαν την προσοχή των εθνικών και παγκοσμίων ΜΜΕ, όπως και λοιπών αρχαιολόγων – βρέθηκε αρχαία Ρωμαϊκή περιοχή, η οποία χρονολογείται από τον 3ο αιώνα μ.Χ. Τα αρχαιολογικά ευρήματα, τα οποία ξεκίνησαν το 2017, βρέθηκαν κατά τη διάρκεια της κατασκευής του αυτοκινητόδρομου " Στρούμα ", όπου μικρό μερίδιο των ευρημάτων είχε χρησιμοποιηθεί για την έκθεση " Βουλγαρική αρχαιολογία 2017 " τον Φεβρουάριο του 2018 στο μουσείο του Εθνικού αρχαιολογικού ινστιτούτου της Βουλγαρικής Ακαδημίας των Επιστημών.

Ανάμεσα στα αρχαιολογικά ευρήματα, βρίσκεται μία χάλκινη σφραγίδα από τον 4ο αιώνα μ.Χ. και μία χάλκινη κορυφή ραβδιού με τη μορφή πτηνού από τον 4ο-5ο αιώνα μ.Χ. Τα ευρήματα αυτά, είναι αποτέλεσμα των αρχαιολογικών - διασσωστικών μελετών στην περιοχή "Σιρίνιτε", η οποία βρίσκεται απέναντι από το Μπλαγκόεβγκραντ, όπου ανακαλύφθηκε κατοικημένη περιοχή από τη Ρωμαϊκή αυτοκρατορική εποχή και από την Ύστερη Αρχαιότητα. Επίσης βρέθηκε: Χάλκινη πόρπη από τον 2ο αιώνα μ.Χ. και χάλκινη πόρπη από τον 4ο αιώνα μ.Χ., ύστερα από τις ανασκαφές στο χωριό Μοστάνετς. έχουν εξερευνηθεί δομές από την ύστερη Ρωμαϊκή εποχή και από την Πρώιμη εποχή του σιδήρου.²³ Μία από τις υποθέσεις είναι, πως η Ρωμαϊκή περιοχή είναι η "Σκάπτοπαρα" - ο πρόγονος της σημερινής νομαρχιακής πόλης του Μπλαγκόεβγκραντ.

Τα σημαντικά θέματα, τα οποία αφορούν τις ομάδες που έχουν επαφές με αυτό το πολύ σημαντικό αρχαιολογικό μνημείο στην περιοχή του Μπλαγκόεβγκραντ, είναι η επαγγελματική και πραγματική κοινωνικοποίηση του, η δημιουργία της απαραίτητης υποδομής - Ευρωπαϊκού τύπου με όλα τα στοιχεία, με στόχο την προσέλκυση στοχοθετημένων τουριστών, την προώθηση του μνημείου και επομένως των προοπτικών της περιοχής. Η ροή από τον αυτοκινητόδρομο μέχρι την πόλη, θα πρέπει να περιέχει εύκολη, γρήγορη και άμεση πρόσβαση σε ένα σωστά οργανωμένο αρχαιολογικό συγκρότημα, για την ύπαρξη της δυνατότητας γνωριμίας των τουριστών με την ιστορία και την κληρονομία της περιοχής. Επομένως θα πρέπει να υπάρχει, μία σωστά αναπτυσσόμενη ενημερωτική καμπάνια, αποτελούμενη από μερικές γλώσσες (Αγγλικά, Γερμανικά, Ρωσικά και Ελληνικά).

Οι εργασίες πάνω στο πρόγραμμα συνεχίζονται, από τις ομάδες που είναι υπεύθυνες για τις ανασκαφές, σε συντονισμό με τις τοπικές αρχές και με όλες τις υπόλοιπες υπηρεσίες, οι οποίες έχουν δεσμευτεί με το μνημείο. Η δυναμική στο μνημείο είναι πολλά υποσχόμενη για την

²¹ Οι επιδείξεις αποτελούνται και από λαογραφικούς συλλόγους από τις κατοικημένες περιοχές του Δήμου Μπάνσκο, οι οποίοι επιδεικνύουν την τοπικό μουσικό πλούτο, συνοδευόμενο από μουσικά όργανα, τραγούδια και παραδοσιακές φορασιές, χαρακτηριστικές για την περιοχή. Για τους φίλους των παραδοσιακών χορών και τραγουδιών, πραγματοποιούνται μαθήματα ταμπουρά (παραδοσιακό Βουλγαρικό όργανο μουσικής, σ.μ.), γκάνιτας και μαθήματα παραδοσιακών χορών και τραγουδιών, στην κοινότητα " Νικόλα Βαπτσάροβ "

²² Επιδεικτικά παραδείγματα είναι οι παραδοσιακές τέχνες, όπως: "κλωστουφαντουργία", "πλέξιμο κάλτσας", "κέντημα σφαιριδίων για σουβενίρ", "πλέξιμο σε έναν γάντζο", "δημιουργία σουβενίρ από λεπτό ύφασμα", "ράψιμο παραδοσιακών διακοσμήσεων τοίχου", επιδείξη Βουλγαρικών κεντημάτων, ζυλοκοπτική κλπ.

²³ Η ομάδα, η οποία έκανε την ανακάλυψη είναι από το μουσείο του Εθνικού αρχαιολογικού ινστιτούτου της Βουλγαρικής Ακαδημίας των επιστημών. Τα ευρήματα συνδέονται με την τελετουργική ζωή των προϊστορικών ανθρώπων και έχουν πολύ μεγάλη ιστορική αξία. Έχουν βρεθεί επίσης πέτρινα σκεπάρια, διάφορα εργαλεία, τα οποία έχουν φτιαχτεί από οστά ή από πέτρα, μερίδια από βραχιόλι, φτιαγμένο από μύδι. Οι κεραμικές ανθρώπινες φιγούρες είναι από τα σημαντικότερα και μοναδικά ευρήματα.

ανάπτυξη ολόκληρης της Νοτιοδυτικής Βουλγαρίας και αποτελεί σοβαρή προϋπόθεση για την ενδυνάμωση της διασυνοριακής συνεργασίας και αλληλεπίδρασης ανάμεσα στις κοινότητες, στις τοπικές αρχές, στις ακαδημαϊκές και εξερευνητικές ομάδες ανάμεσα σε Βουλγαρία και Ελλάδα.

Διαδικασία κατά τη διάρκεια των ανασκευών, καλοκαίρι του 2018, περιοχή του Μπλαγκόεβγκραντ.

✚ Κοινωνικοποίηση της αρχαιολογικής κληρονομιάς στη Θεσσαλονίκη

Στις αρχές του 2018, κατά τη διάρκεια αρχαιολογικών ανασκαφών στη Θεσσαλονίκη, ανακαλύφθηκε αρχαία πόλη. Η ανακάλυψη γίνεται κατά τη διάρκεια της κατασκευής του μετρό της πόλης, η οποία ξεκίνησε το 2006, όμως η αρχαιολογική περιοχή είναι τεράστια και η διαδικασία αργεί. Οι αρχαιολόγοι βρήκαν πάνω από 300.000 ευρήματα, επίσης έχουν βρεθεί μνημειώδεις τάφοι και αρχιτεκτονικά μνημεία, 50 000 νομίσματα και τεχνουργήματα μεγάλης πικουλίας, τα οποία δίνουν μία σχεδόν γεμάτη εικόνα για την πόλη, η οποία βρίσκεται κάτω από τη σημερινή Θεσσαλονίκη και χρονολογείται από τον 4ο αιώνα π.Χ. Οι ανακαλύψεις πραγματοποιήθηκαν από ομάδες του σύγχρονου Αρχαιολογικού μουσείου Θεσσαλονίκης²⁴, κατά τη διάρκεια ανασκαφών στους χώρους εργασίας του μετρό της πόλης, όπως και αυτών της Εγνατίας οδού.

Η Κοινωνικοποίηση: Μέρος από τα μοναδικά ευρήματα, προετοιμάζεται να εκτεθούν στις στάσεις του μετρό "Αγία Σοφία" και "Βενιζέλος" – μία εξαιρετικά γνωστή μέθοδος για κοινωνικοποίηση της πολιτιστικής-ιστορικής κληρονομιάς – οι άνθρωποι μπορούν να το βλέπουν καθημερινά και να λαμβάνουν πληροφορίες. Με τον τρόπο αυτό, η εθνοτική μνήμη διατηρείται στο χρόνο και μεταφέρεται στις επόμενες γενιές. Για το λόγο αυτό, η αναζήτηση μεθόδων προσέγγισης σε δημόσιους χώρους της αρχαιολογικής και ιστορικής κληρονομιάς πρέπει να ενθαρρύνεται, για τη μέγιστη συνεισφορά στην προώθησή της.

Καλό παράδειγμα πρωτοποριακής μεθόδου στη διαχείριση ενός μουσείου, είναι συγκεκριμένα το Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης. Πλούσιο πρόγραμμα, διαξαγωγή διάφορων μουσικών εκδηλώσεων, εκθέσεις με ηχητικές και οπτικές ευκαιρίες για τη βέλτιστη διάδοση των πληροφοριών, σύγχρονη και δύγλωσση ιστοσελίδα με αναλυτικές πληροφορίες και πρόγραμμα με τις τρέχουσες εκδηλώσεις²⁵.

²⁴ <https://www.amth.gr/en>

²⁵ <https://www.amth.gr/en/calendar>

Καταπληκτικό άγαλμα χωρίς κεφάλι της αρχαίας θεάς Αφροδίτη, το οποίο βρέθηκε κατά τη διάρκεια των ανασκαφών στη Θεσσαλονίκη. Φωτογραφία: Life-Events.gr²⁶

✚ *"Πολιτιστική-ιστορική κληρονομιά από τα εδάφη των Θρακιώτικων Σατρών"*²⁷

Το πρόγραμμα " Από τα εδάφη των Θρακιώτικων Σατρών", βασίζεται στη συνεργασία και στη σταθερότητα ανάμεσα στα ακηδαμαϊκά ινστιτούτα και στις τοπικές πολιτιστικές οργανώσεις .

Το πρόγραμμα φέρνει ως αποτέλεσμα, τη δημιουργία ενός σύγχρονου εξοπλισμένου επιστημονικού-ερευνητικού και εκπαιδευτικού κέντρου, το οποίο επικεντρώνεται στους αρχαίους πολιτισμούς, μέσω του οποίου γίνονται ανταλλαγές ιδεών και επιστημονικές μελέτες. Με τον τρόπο αυτό, το κέντρο μεταμορφώνεται σε έγκυρη μονάδα όσον αφορά τη συντήρηση των διεπιστημονικών μελετών, την οργάνωση ερευνητικών αποστολών, επιστημονικών διασκέψεων και δημοσίων διαλέξεων. Η εμβέλεια του κέντρου δεν διερύνεται μονάχα για το Νοτιοδυτικό Πανεπιστήμιο, αλλά και για τη γύρω περιοχή, όπως και επίσης σε διεθνές επίπεδο.

Η στόχευση τέτοιου είδους μελετών, σε ένα σημαντικό μέρος από την πολιτιστική-ιστορική κληρονομία της Νοτιοδυτικής Βουλγαρία - *πολιτιστική κληρονομιά των Θρακιώτικων Σατρών*, έχει και το δικό της στρατηγικό στόχο - όχι απλά να επεκταθεί η ερευνητική άποψη, γνώση και οι επιστημονικές μελέτες, αλλά είναι και μία καλή βάση και προϋπόθεση

²⁶ [https://neoskosmos.com/en/111611/archaeologists-unearth-headless-aphrodite-statue-in-thessaloniki/#.Wo8fs86ioW8.twitter](https://neoskosmos.com/en/111611/archaeologists-uneearth-headless-aphrodite-statue-in-thessaloniki/#.Wo8fs86ioW8.twitter)

²⁷ Το ερευνητικό πρόγραμμα πραγματοποιήθηκε από ομάδες του Πανεπιστημιακού ερευνητικού και επιστημονικού κέντρου για τους Αρχαίους Ευρωπαϊκούς πολιτισμούς και τους πολιτισμούς της Ανατολικής Μεσόγειου, της Νομικής-ιστορικής σχολής - τμήμα "Κοινήιστορία", της Σχολής καλών τεχνών - τμήμα "Μουσική" του Νοτιοδυτικού πανεπιστημίου "Νεοφιτ Ρίλσκι" - Μπλαγκόεβγκραντ· του Εθνικού αρχαιολογικού ινστιτούτου με μουσείο της Βουλγαρικής Ακαδημίας Επιστημών - τμήμα "Θρακιώτικη αρχαιολογία" · του Εθνικού αστρονομικού παρατηρητηρίου "Γιούρι Γκαγκάριν"· του Περιφερειακού ιστορικού μουσείου - Μπλαγκόεβγκραντ· του Αστικού ιστορικού μουσείου - Ραζλόγκ. Το θέμα πάνω στο οποίο έγιναν μελέτες είναι ενημερώμενο - μελέτες στις Θρακιώτες Σάτρες, οι μεγαλύτεροι φύλακες της Θρακιώτικης θρησκείας και πνευματικότητας και κάτοχοι του κεντρικού ιερού του Διόνυσου - ο Σαβάζιος. Έχει πραγματοποιηθεί λαογραφική έρευνα στο χωριό Πίριν, Δήμος Σαντάνσκι · εξωτερική παρακολούθηση στα αποτελέσματα των Ελλήνων αρχαιολόγων σχετικά με την τοποθεσία του ιερού του Διόνυσου- Σαβάζιος στη Βόρεια Ελλάδα και των αποδείξεων για τις πολιτιστικές επαφές ανάμεσα σε Έλληνες και Θράκες στις Ελληνικές αποικίες στη Θρακιώτικη ακτή στις εκβολές των ποταμών Στρυμόνα και Μέστα · Ελληνοβουλγαρικές επιστημονικές ανταλλαγές.

για την ανάπτυξη του πολιτιστικού και ιστορικού τουρισμού στις συγκεκριμένες περιοχές της Βουλγαρίας και των Βαλκανίων, να ενδυναμωθούν οι ανταλλαγές ανάμεσα στα ινστιτούτα των Βαλκανίων και να "προκληθούν" οι τουριστικοί πράκτορες στην αναζήτηση και στην παραδότη θεματικών επισκέψεων και προγραμμάτων.

✚ "Η γέφυρα – διασταύρωση πολιτισμών" - Κάρντζαλι²⁸

Στο Δήμο Κάρντζαλι, ως μέρος της διασυνοριακής περιοχής, πραγματοποιείται καινότομη πολιτιστική εκδήλωση, σε μορφή μερικών ειδών δραστηριοτήτων, οι οποίες χωρίζονται σε δύο κατηγορίες - " Ημέρες των τεχνών" (Ημέρα της φωτογραφίας " Η πόλη μου και εγώ", " Ημέρα της μουσικής", " Ημέρα του παραμυθιού", " Εργαστήριο πάνω στη φωτογραφία", "Φέστιβαλ Σαββατοκύριακου Η γέφυρα "), ενώ στη δεύτερη είναι οι δημόσιες δραστηριότητες όπως: έρευνα της πολυπολιτισμικής μνήμης · δημοσίευση διαφημιστικού καταλόγου για τις παραδόσεις ολόκληρης της περιοχής κ.α.

Πάνω στο πρόγραμμα έχει αγοραστεί εξοπλισμός (ηχητικά, φωτιστικά και βίντεο μηχανήματα, πολυμέσα, οθόνες, βιτρίνες κ.α.) με στόχο την οργάνωση καινότομων πολιτιστικών εκδηλώσεων. Υπάρχει ειδικά ανεπτυγμένος ψυφιακός ξεναγός "Το Κάρντζαλι μέσα από τα μάτια της τέχνης", όπου παρουσιάζονται καινούργιου είδους πολιτιστικές εκδηλώσεις, οι οποίες πραγματοποιούνται σε μη συνηθισμένους δημόσιους χώρους όπως είναι η χαρτογράφηση και τα ηχητικά-οπτικά θεάματα.

Εικόνα από το πρόγραμμα στο Κάρντζαλι.

²⁸ Το πρόγραμμα υλοποιείται στα πλαίσια του Ε.Π. "Περιφερειακή ανάπτυξη" 2007-2013, δικαιούχος ο Δήμος Κάρντζαλι με έταρο το Ίδρυμα "Κέντρο Νεολαίας ΚΡΑΚ" - https://www.kardjali.bg/?pid=2,2&id_news=3751

✚ "Περπερικόν -παρελθόν για μέλλον"²⁹

Το πρόγραμμα απευθύνεται σε ευρύ φάσμα επισκεπτών και ενδιαφερόμενων από το παρελθόν της συγκεκριμένης περιοχής. Οι βασικές δραστηριότητες συνδέονται με ζητήματα αποκατάστασης και διατήρησης, έκθεσης και προώθησης της αρχαίας και μεσαιωνικής πόλης - Περπερικόν.

Ενδιαφέρον γεγονός σχετικά με το πρόγραμμα είναι, πως πραγματοποιείται ειδικά οργανωμένη δημοσκόπηση ανάμεσα στους γονείς των παιδιών από τέσσερα αστικά νηπιαγωγεία, τα οποία είναι στο συγκεκριμένο πρόγραμμα· έχουν αναπτυχθεί θεματικές βραδιές όπως: Αφηγηματολογία "Παραμύθια γύρω από το τζάκι με στόχο την απορρόφηση της Βουλγαρικής επίσημης γλώσσας στα νηπιαγωγεία στις περιοχές με μεικτό πληθυσμό. Ενώ οι οργανώσεις όπως: Στούντιο "Ταντσούβαστι νότι / Χορευτικές νότες", σύλλογος μητέρων "Ουμνίτσα- χουμπαβίτσα / Έξυπνη και όμορφη", σύλλογος πατέρων "Ρίτσαρ μπεζ μπρόνια / Ιππότης χωρίς ασπίδα", σχολή Εμπιστοσύνης και το λεγόμενο Πρακτορείο "Στούρολεντ", συνεισφέρουν στην εξαιρετική και σταθερή αποτελεσματικότητα του προγράμματος όσον αφορά την κοινότητα, μέσω της οποίας οι νέοι εντάσσονται στις παραδόσεις, ενώ οι μεγάλοι παραδίδουν τις γνώσεις τους στις επόμενες γενιές. Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. την ταινία "ΠΕΡΠΕΡΙΚΟΝ".³⁰

✚ Παραδείγματα από το Σμόλιαν

Σε αυτήν την τυπική για τη Ροδόπη πόλη, υπάρχουν παραδείγματα, τα οποία αξίζουν την προσοχή μας. Ένα από αυτά είναι η ενεργή δραστηριότητα του Περιφερειακού ιστορικού μουσείου "Στόγιου Σίσκωβ" – Σμόλιαν, όπου αναπτύσσεται δικό του ενημερωμένο πρόγραμμα για το 2019, με σλόγκαν "Σε απόσταση 100 χιλιομέτρων απο την Ευρωπαϊκή πρωτεύουσα του πολιτισμού – Πλόβντιβ 2019"³¹.

Το Μουσείο στο Σμόλιαν, δουλεύει για την πραγματοποίηση δημιουργικών πρωτοβουλιών. Μία από αυτές είναι το εργαστήριο στο οποίο δημιουργούνται *παραδοσιακά στολίδια από πανό και από άλλα υλικά*, τα οποία μας δίνουν καθαρή εικόνα για τον πολιτισμό

²⁹ Πρόγραμμα ανά μέτρο 1 "Αποκατάσταση, ανανέωση και διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς" του Προγράμματος BG 08 "Πολιτιστική κληρονομιά και σύγχρονες τέχνες" (επιχόρηγηση του ΕΟΠ) 2009-2014, δικαιούχος Δήμος Κάρτνζαλι και έταιρος το Περιφερειακό ιστορικό Μουσείο – Κάρτνζαλι, (2015 - 2017). Ως αποτέλεσμα του προγράμματος έχουν αποκατασταθεί και έχουν εκθεθεί 11 μνημεία της αρχαίας και μεσαιωνικής πόλης - Περπερικόν· έχουν πραγματοποιηθεί οργανωμένες εκδηλώσεις μάρκετινγκ και προώθησης του χώρου· σεμινάριο " Περπερικόν - παρελθόν για μέλλον", συνεντεύξεις τύπου, έντυπες δημοσιεύσεις προώθησης· έχει δημιουργηθεί και επίσημη ιστοσελίδα του προγράμματος·

³⁰ <https://www.youtube.com/watch?v=gVmGutVjNb8>

³¹ Στην πρωτοβουλία, εκτός από το Δήμο Σμόλιαν, συμμετέχουν και ειδικοί Μουσείων, εκπρόσωποι της Βουλγαρικής έκθεση τέχνης, Περιφερειακή βιβλιοθήκη, Περιφερειακή διαχείριση της εκπαίδευσης - Σμόλιαν, καθηγητές από το Νέο Βουλγαρικό Πανεπιστήμιο και από το Ινστιτούτο άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, με στόχο τη συμμετοχή του Δήμου Σμόλιαν σε κάποιες από τις εκδηλώσεις στην "Ευρωπαϊκή πρωτεύουσα του πολιτισμού – Πλόβντιβ 2019".

της Ροδόπης. Κάποια από τα προγράμματα, είναι αφιερωμένα στη διεξαγωγή της Ευρωπαϊκής πρωτεύουσας του πολιτισμού – Πλόβντιβ 2019 και είναι τα εξής: Πρώτη έκθεσης της τέχνης πάνω στη γκάντα "Απόστολ Κίσιωβ", η οποία διεξάγεται στο χωριό Στόικιτε, το πανηγύρι "Με τα τραγούδια του Γκέοργκι Τσίλιγκίρωβ", το οποίο διεξάγεται στο χωριό Πολκόβνικ Σεραφίμοβο και άλλα πολλά.

Η πόλη του Σμόλιαν είναι ένα καλό παράδειγμα για την ένταξη των νέων στις τοπικές πολυπολιτισμικές παραδόσεις και πλούσια κληρονομία. Το γεγονός αυτό είναι αποτέλεσμα του προγράμματος "Το έθνος μου είναι μέρος από τον πολιτισμό όλου του κόσμου", το οποίο χρηματοδοτείται από το Κέντρο εκπαιδευτικής ένταξης των παιδιών και μαθητών, που ανήκουν στις εθνικές μειονότητες.³² Στο Κέντρο υποστήριξης της προσωπικής ανάπτυξης - Ενωμένο παιδικό συγκρότημα – Σμόλιαν, το οποίο είναι δημόσια υπηρεσία στο σύστημα της προσχολικής και σχολικής εκπαίδευσης, εκπαιδεύονται δωρεάν παιδιά και μαθητές στα βασικότερα όσον αφορά τον πολιτισμό. Δίνεται ευκαιρία στους νέους να παρουσιάσουν την πολιτιστική ειδικότητα των ξεχωριστών εθνικών μειονοτήτων, οι οποίες ζουν στη Ροδόπη – Βούλγαροι, Βούλγαροι Μωαμεθανοί, Τούρκοι και Ρωμά.³³ Είναι ενεργές διάφορες σχολές και ομάδες - αρκετών ειδών, δίνοντας αρκετές ευκαιρίες επιλογής για την ανάπτυξη των παιδιών, και πιο - συγκεκριμένα: χοροί, αθλητισμός, καλλιτεχνικές θεατρικές απασχολήσεις, τρόποι γραφής έκθεσης, ζωγραφική, ξένες γλώσσες, κ.α..³⁴

3. Καλές πρακτικές από τη Βουλγαρία και τον λοιπό κόσμο

Τα παραδείγματα προώθησης και κοινωνικοποίησης της πολιτιστικής - ιστορικής και αρχαιολογικής κληρονομιάς από τη χώρα και από το εξωτερικό, θα μας δώσουν μία πιο καινότομη και σύγχρονη μέθοδο στη διάσκεψη των χώρων, στη διαχείρησή τους και στη διατήρησή τους. Στο Μπλαγκόεβγκραντ, υπάρχει η προοπτική για την εμβάθυνση στην αναζήτηση καινούργιου τρόπου ερμηνείας της ιστορίας, της τοπικής μνήμης και λαογραφίας, και σε πιο - ευρύ φάσμα, για ολόκληρη τη διασυνοριακή περιοχή.

Τα εκλεκτά μοντέλο στον τομέα των πολιτιστικών "αθόρυβων επαναστάσεων" είναι μεγάλα σε πικοιλία, με στόχο "να προκαλέσουν" την αναβάθμιση νέων ιδεών στη διαχείρησή τους.

Ας βρούμε τις δυνατότητες των αστικών χώρων: παραδείγματα απο την πόλη του Σάμοκοβ

Ένας από τους καλλιτέχνες, που συμμετέχει στο διεθνές Συμπόσιο ζωγραφικής και γλυπτικής στην πόλη του Σάμοκοβ, είναι ο ζωγράφος Χρίστο Γκέλοβ. Γεννημένος στο Βελίκο Τάρνοβο Βουλγαρίας και ζει στη Μαδρίτη³⁵.

³² Το πρόγραμμα δημιουργίας του Κέντρου υποστήριξης της προσωπικής ανάπτυξης χρηματοδοτείται με βάση την ανταγωνιστική διαδικασία 33.9-2011 του Κέντρου εκπαιδευτικής ένταξης των παιδιών και μαθητών των εθνικών μειονοτήτων του Υπουργείου Εκπαίδευσης και Επιστημών με χρονική διάρκεια 01.11.2011 - 31.07.2012, σε αντιστοιχία με Στρατηγική επί ίσους όρους για ένταξη των παιδιών των εθνικών μειονοτήτων του Υπουργείου Εκπαίδευσης και Επιστημών.

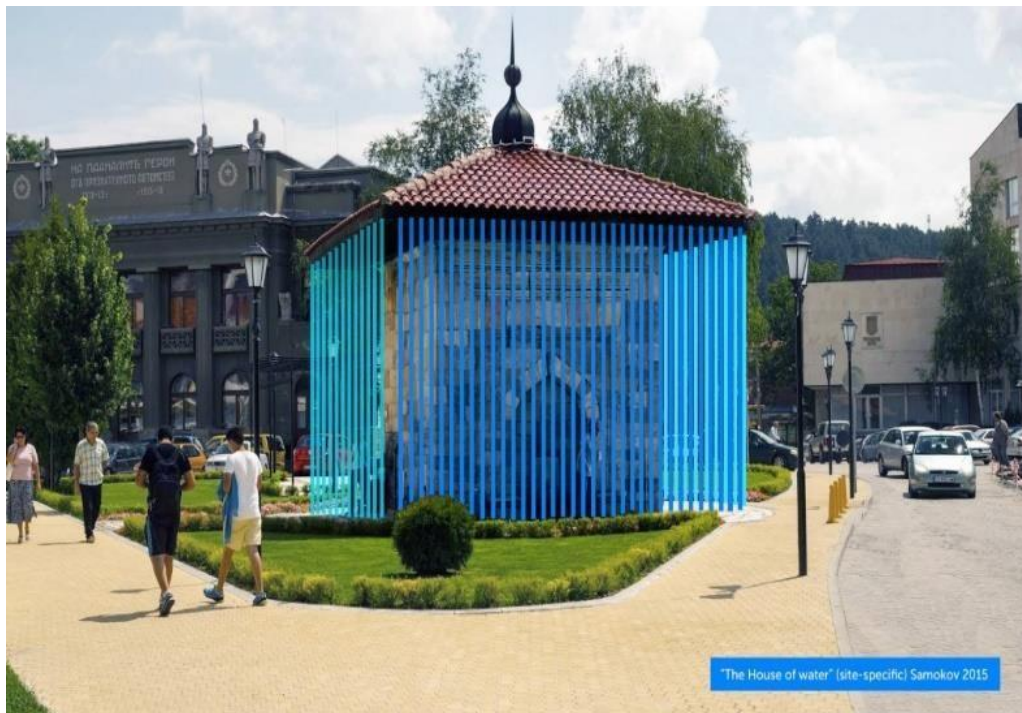
³³ <http://odk-smolyan.eu/proekt.html>

³⁴ Τα αποτελέσματα από το πρόγραμμα στο Σμόλιαν, ενεργοποιούν τη δημιουργική ενέργεια των μαθητών όσον αφορά τη θετική αλλαγή στη συμπεριφορά προς τους διαφορετικούς πολιτισμούς, δίνουν νόημα στην δυνατότητα της πολιτιστικής ποικιλίας και στην ανάγκη από στήριξη για την προσωπική ανάπτυξη και υλοποίηση των παιδιών από τις διαφορετικές εθνολογικές - πολιτιστικές ομάδες.

³⁵ Ο Χρίστο Γκέλεβ ζει πάνω από 25 χρόνια στην Ισπανία. Έχει σπουδάσει " Ζωγραφική" στην Εθνική Καλλιτεχνική Ακαδημία - στη Σόφια και "Γραφικές τεχνολογίες" στο Universidad de Complutense, Μαδρίτη. Ύστερα από μία μεγάλη εμπειρία (20 χρόνια στον τομέα της οπτικοακουστικής βιομηχανίας και σχεδιασμού πολυμέσων), η καλλιτεχνική του αναζήτηση αναπτύσσεται στα καινούργια μέσα της οπτικής επικοινωνίας. Το 2012, ο Γκέλοβ δημιουργεί τη δημιουργική ομάδα "Open street art - Urban and Action art" στη Μαδρίτη. Είναι βραβευσμένος με το μεγάλο βραβείο στο διαγωνισμό McLauren Wall - to - Wall στο Μόντρεαλ. Μέσω του πειραματικού του βίντεο, το οποίο δείχνει γεωμετρικά σχήματα να χορεύουν υπό τη σύνθεση ψηφιακών ήχων, ο Γκέλοβ προσφέρει την αυθεντική προοπτική για εξέλιξη των καλλιτεχνικών μέσων και τη σχέση τους με τις καινούργιες τεχνολογίες. Από τα δημοφιλέστερα δημιουργήματά του είναι οι χρωματιστές διαβάσεις πεζών στην Ισπανική πόλη Τορρελοδόνες. Στο Βελίκο Τάρνοβο, Βουλγαρίας, το 2016 οργανώνει σύγχρονο θέαμα χαρτογράφησης, πάνω στον τοίχο των εκθέσεων "Ραφαέλ Μιχάιλωβ" και πραγματοποιεί και άλλο ένα πρόγραμμα – καλλιτεχνικός εξοπλισμός, ο οποίος ονομάστηκε "Πορτοκαλί κύκλοι", ρίχνοντας στον ποταμό Γιάντρα, 12 απομμήσεις σωσιβίων διάσωσης, οι οποίες είχαν πορτοκαλί χρώμα.

Τα εννοιολογικά έργα του, όχι απλά άλλαξαν την εμφάνιση κάποιων κληρονομικών - ιστορικών - πολιτιστικών μνημείων, αλλά τους έδωσαν καινούργιες έννοιες και ζωή.

Ο Χρίστο Γκέλοβ μεταμόρφωσε τη Μεγάλη βρύση σε "Το σπίτι του νερού" Σάμοκοβ 2015

Ο πρωτοποριακός εξοπλισμός δεν ενοχλεί την δραστηριότητα, ούτε την αρχιτεκτονική της βρύσης, αλλά έχει ως στόχο την επικέντρωση πάνω στο ζωτικό υγρό, το οποίο βγαίνει από αυτήν και μας δίνει σήματα να είμαστε προσεκτικοί και υπεύθυνοι όσον αφορά το συγκεκριμένο χρυσάφι της φύσης - το νερό.

Το δεύτερο έργο, το οποίο πραγματοποιήθηκε το 2017 στο Σάμοκοβ, είναι η μεταμόρφωση και η έμπνευση για νέα ζωή του παλιού πυροσβεστικού πύργου - μετατράπηκε σε σύγχρονο και ελκυστικό κινητικό καλλιτεχνικό θέαμα. (Βλ. βίντεο: <https://vimeo.com/232674693>)

Διαδικασία τη δημιουργίας του κινητικού εξοπλισμού "Ανάπνεε" – ο πυροσβεστικός πύργος στο Σάμοκοβ, συντάκτης: Χρίστο Γκέλοβ, Άυγουστος του 2017.

Και τα δύο έργα του κινητικού καλλιτέχνη Χρίστο Γκέλοβ, στην πόλη του Σάμοκοβ, δημιούργησαν ευκαιρία για δημόσια συζήτηση στην τοπική κοινότητα, θέτοντας ερωτήματα του τύπου : κατά πόσο, τέτοιου είδους σύγχρονων αποφάσεων παραβιάζουν την άνεση των πολιτών και τη δραστηριότητα των μνημείων, πως αλλάζει η γενική εμφάνιση της πόλης, αν πραγματοποιείται προσέλκυση περισσότερων τουριστών, αν προκαλούνται καινούργιες ιδέες, κλπ.

Οι παρατηρημένοι χώροι, όπως ήταν ο πυροσβεστικός πύργος, ο οποίος πλέον στέλνει καινούργια μηνύματα και δημιουργεί άλλο κλίμα, χάρη στη χρήση της δημιουργικότητας των καλλιτεχνών. Για το λόγο αυτό, το πρόγραμμα "Ανάπνεε", άλλαξε τον ξύλινο πύργο, με τη βοήθεια των 280 ειδικά φτιαγμένων, πράσινων, παιδικά καρουζέλ. Ο εξοπλισμός "Ανάπνεε" έχει εμπνευστεί από τη δύναμη της φύσης, από εκείνο τον πλούτο, τον οποίο τον έχουν οι άνθρωποι που ζούν στους πρόποδες του βουνού Ρίλα, ενώ το πράσινο είναι σύμβολο για τις

καινούργιες αρχές, της ανάπτυξης και του πλούτου της φύσης. Με τον τρόπο αυτό, ο πυροσβεστικός πύργος κατάφερε να προσελκύσει, όχι μόνο τους τουρίστες και τους φίλους της πόλης, αλλά και τους ντόπιους κατοίκους, νέους και μεγάλους, οι οποίοι πήγαιναν συγκεκριμένα στον πύργο, κάνοντας αναμνηστικές φωτογραφίες.

Αυτό το παράδειγμα, για αναγεννημένους αστικούς χώρους, είναι ενδεικτικό για το πως μπορούν να αναγεννηθούν οι παρατημένοι χώροι με δημιουργικές λύσεις και καλλιτεχνικές ιδέες. Το αποτέλεσμα που φέρνει αυτή η πολιτιστική ενέργεια είναι η θετική ανάπτυξη και προώθηση της κοινότητας και των τοποθεσιών της, δίνοντας καινούργια νοήματα για την κληρονομιά της πόλης.

Πρόταση:

Με βάση τα καινότομα προγράμματα Σάμοκοβ: Στην πόλη του Μπλαγκόεβγκραντ υπάρχουν μονάδες, οι οποίες μπορούν να "αναγεννηθούν" με καινούργιο τρόπο και με καινούργιες ιδέες. Παραδείγματος χάρη, ο **Πύργος ρολόι**, ο οποίος χτίστηκε το 1867– ένα από τα παλαιότερα επαναστατικά σύμβολα της πόλης, το οποίο συνδέεται με πολλές ιστορίες, σχετικές με το παρελθόν των ανθρώπων. Υπάρχουν και άλλες πολλές μονάδες, οι οποίες έχουν "φορτωθεί" με τεράστια ιστορία και αποτελούν σύμβολο για ολόκληρη την περιοχή.

✚ *Η μετατροπή "από ατέλεια σε εφέ": Παράδειγμα από τον Πορτογάλο καλλιτέχνη Αρτουρ Μπορνταλο*

Ο Πορτογάλος καλλιτέχνης Αρτουρ Μπορνταλο (Artur Bordalo), προκάλεσε τον τρόπο σκέψης μας και αφύπνισε τους αισθητήρες μας όσον αφορά την οικολογική ευθύνη και την προσοχή μας στη φύση. Ο ίδιος μετατρέπει τα αστικά απορρίματα σε εντυπωσιακά θεάματα, πραγματικά δημιουργήματα της τέχνης, τα οποία στέλνουν μηνύματα και είναι πολύ επηρεαστικά, γεμίζοντας τους ελεύθερους αστικούς χώρους³⁶. Επίσης, δημιουργείται διαφορετικό κλίμα, όπου πραγματοποιούνται παραστάσεις, συναυλίες, skateboard συναντήσεις κλπ. Με τον τρόπο αυτό, οι υπόλοιποι κάτοικοι, γίνονται "καταναλωτές" της τέχνης του, μοιράζοντας τους κοινούς χώρους.

Δημιούργημα του Αρτουρ Μπορνταλο

³⁶ <http://webstage.bg/art/3600-da-prevarnesh-bokluka-v-izkustvo.html>

✚ *Ανοιγμα σε νέους ορίζοντες: Το ιστορικό μουσείο στη Νίγκμπο, επαρχία του Ζεζιάγκ, Κίνα 37*

Ο αρχιτέκτονας και Καθηγητής πανεπιστημίου, Καθηγητής Βαγκ Σού, έχει βραβευτεί με το αναγνωρισμένο κύρους βραβείο Πρίτσκερ³⁸ για το 2012, για τη δουλειά του στο εικονιζόμενο Μουσείο, το οποίο χτίστηκε κατά την περίοδο 2003-2008. Ο Βαγκ Σού, κέρδισε το βραβείο, λόγω του πρωτοριακού του τρόπου προσέγγισης, ανοίγοντας νέους ορίζοντες, οι οποίοι "παίρνουν" από την ιστορία και από το πνεύμα του τόπου και ασφαλίζουν την πολιτιστική συνέχειά του· επίσης, αναγεννούν τις παραδόσεις του τόπου και τις προωθούν στην εφαρμογή τέτοιου είδους αρχιτεκτονικής. Ο τρόπος του έχει τεράστια σημασία στην Κίνα, όπου τις τελευταίες δεκαετίες γίνεται δημόσια συζήτηση πάνω στο θέμα της διαδικασίας της αστικοποίησης, η οποία φέρνει σε αντιπαράθεση την ιδέα μιας αρχιτεκτονικής, η οποία βασίζεται μονάχα στις παραδόσεις της χώρας και την ιδέα της αρχιτεκτονικής, η οποία πρέπει να βασίζεται μονάχα στο μέλλον. Μαζί με την έταιρό του και σύζυγός του, Λου Βενιού, ο Βαγκ Σου, ιδρύει το *Ερασιτεχνικό στούντιο αρχιτεκτονικής 15* το 1997. Ο τρόπος με τον οποίο δουλεύουν είναι πρωτοποριακός ως προς το σχεδιασμό και τα έργα τέχνης τους χαρακτηρίζονται με εντυπωσιακή παρουσία και καταπληκτικές ιδιότητες, εκπέμποντας μία ήρεμη ατμόσφαιρα. Πολύ συχνά χρησιμοποιούν υλικά, τα οποία είναι δεύτερης χρήσης ή ακόμη και ανακυκλωμένα απορρίματα. Κατά τη διάρκεια της κατασκευής του Μουσείου, συμμετέχουν τοπικοί τεχνίτες, οι οποίοι χρησιμοποιούν παραδοσιακές - κατασκευαστικές τέχνες.

Το παράδειγμα κατασκευής ιστορικού μουσείου στη Νίγκμπο, Κίνα, μας δείχνει πως ένα σκεπτικό με τη μορφή φρούριου, το οποίο αποτελείται από σκυρόδεμα και έχει έκταση 30 000 τετραγωνικά μέτρα, μεταμορφώνεται σε τεράστιο πολιτιστικό φρούριο. Το ίδιο είναι αφιερωμένο στους ντόπιους κατοίκους, με στόχο να διατηρήσουν κάποιες από τις αναμνήσεις τους. Δεν είναι τυχαίο, πως ο αρχιτέκτονας Βαγκ Σου μιλά για το μουσείο *σα να είναι βουνό*.

Το ιστορικό μουσείο στη Νίγκμπο έχει κατασκευαστεί από ανακυκλωμένα υλικά και επικεντρώνεται στην ιστορία της πόλης, στις παραδόσεις του τόπου και στην τοπική μνήμη. Συγκεκριμένα, αυτό το παράδειγμα μας δείχνει πως η μνήμη και η κληρονομιά, μπορούν να μετατραπούν σε εργαλείο για τις αστικές πολιτικές, να χρησιμοποιούνται και να εφαρμόζουν καινούργιες οικολογικές μεθόδους στο σχεδιασμό και στην κατασκευή αστικών μνημείων.

³⁷ Οι πληροφορίες και οι φωτογραφίες είναι από την ιστοσελίδα του στούντιο του Βαγκ Σου, από το Μουσείο Λουϊζιάνα – Δανία και από τις εξειδικευμένες δημοσιεύσεις στο www.archdaily.com, www.dezeen.com, www.architecturaviva.com, www.architectmagazine.com).

³⁸ Το Βραβείο Πρίτσκερ θεωρείται ως αντίστοιχο του Νόμπελ, στον τομέα της Αρχιτεκτονικής.

Το παράδειγμα με το κάστρο "Μπουνράτι" είναι αρκετά ενδιαφέρον. Το ίδιο, βρίσκεται σε κοντινή απόσταση από το διεθνές αεροδρόμιο "Σάνον", νοτιοδυτικά στην Ιρλανδία. Το κάστρο έχει μετατραπεί σε ελκυστική τουριστική περιοχή και ο αριθμός των τουριστών αυξάνεται κατά 10% περίπου ανά χρόνο, με βάση τις στατιστικές⁴⁰.

Το κάστρο αποτελεί καταπληκτική βάση για την εξερεύνηση ολόκληρης της Νοτιοδυτικής περιοχής της Ιρλανδίας – το κάστρο είναι μεσαιωνικό με πάρκο, το οποίο βρίσκεται δίπλα του, με σπίτια και κτήρια από τον 19ο αιώνα μ.Χ., τα οποία έχουν σχηματίσει το μεσαιωνικό χωριό Μπουνράτι. Ως αξιοθέατο, το κάστρο είναι το πιο-ολοκληρωμένο και αυθεντικό μεσαιωνικό κάστρο στην Ιρλανδία. Είναι από τον 15ο αιώνα μ.Χ. και έχει αποκατασταθεί ολόκληρο το 1950, με στόχο να εκπροσωπεί την αρχική λάμψη του μεγαλύτερου μέρους της αρχιτεκτονικής, όπως: έπιπλα, ταπετσαρίες, έργα τέχνης και στολίσματα, όλα αυθεντικά από τον 15ο αιώνα μ.Χ. και από τον 16ο αιώνα μ.Χ.. Το κάστρο, παρουσιάζει στους επισκέπτες του πάνω από 450 αντικείμενα και τεχνουργήματα, τα οποία έχουν δημοσιευτεί και στην ιστοσελίδα του κάστρου, με στόχο την προώθηση και την εκπαίδευση όσων επισκεπτών ενδιαφέρονται από τη μεσαιωνική ιστορία της Ιρλανδίας.

³⁹ Οι πληροφορίες και οι φωτογραφίες είναι από την επίσημη ιστοσελίδα του κάστρου και του πάρκου Folk Bunratty, από την ιστοσελίδα του διαχειριστή Shannon Group plc, επίσημες ιστοσελίδες: www.bunratty.ie; www.bunrattycollection.com; www.bunrattybanquet.com; www.shannonheritage.com; www.heritageisland.com; www.bunrattycastlehotel.com; www.discoveringireland.com; <https://tourismni.com/facts-and-figures/tourism-performance-statistics2/>

⁴⁰ Κατά τη διάρκεια του 2017, πάνω από 9,5 εκατομμύρια τουρίστες από άλλες χώρες έχουν επισκεφθεί την Ιρλανδία, αλλά σημαντική διευκρίνιση είναι, πως μεγάλο μέρος από τους επισκέπτες έχουν Ιρλανδικές ρίζες και ζούν σε άλλα κράτη, όμως επισκέπτονται την περιοχή, διότι έρχονται σε επαφή/έρχονται πίσω στην Ιρλανδική μνήμη και ρίζες, στην πολιτιστική-ιστορική και λαογραφική-εθνογραφική κληρονομία.

Στο κοντινό πάρκο, 2,6 εκτάρια αποτελούνται από 30 σπίτια και τυπικά κτήρια, τα οποία είναι από διαφορετικές ιστορικές εποχές και είναι διάσπαρτα μέχρι τις βάσεις του κάστρου, όπως ήταν "οργανωμένα" τα χωριά κατά το Μεσαίωνα. Τα σπίτια είναι αυθεντικά και έχουν διαλεχτεί και μεταφερθεί από όλα τα μέρη της Ιρλανδίας, με στόχο την εκπροσώπηση της αστικής κοινότητας, έτσι όπως ήταν κατά τον 19ο αιώνα μ.Χ. Επίσης, υπάρχουν και μικρά σπιτάκια ψαράδων και αγροτών, το σπίτι του γιατρού, το παπ της τράπεζας, κατάστημα υφασμάτων, σιδηρουργείο κ.α. Το πάρκο και κάποια από τα σπίτια, έχουν οργανωθεί με τρόπο, με τον οποίον να εκτελούν διάφορες καθημερινές "υποχρεώσεις", έτσι όπως έχουν μείνει στην κοινή μνήμη της περιοχής, ενώ οι επισκέπτες μπορούν να έρθουν σε αλληλεπίδραση με αυτά και να ζήσουν κάτι από μία άλλη εποχή. Όσον αφορά τα μαγικά όντα, με τα οποία η Ιρλανδία φημίζεται, στο πάρκο υπάρχει μία οργανωμένη αλάνα, η οποία ονομάζεται "Το χωριό των νεράιδων" – πραγματικό αξιοθέατο για τους τουρίστες.

Οι δραστηριότητες στο κάστρο συμπεριλαμβάνουν: οργάνωση μεσαιωνικών βραδινών γευμάτων, μεσαιωνικές αθλητικές μάχες, αυθεντικά μουσικά προγράμματα για τα παιδιά, πακέτα για επιχειρήσεις, οι οποίες θέλουν να οργανώσουν εκδρομή των εργαζομένων τους, καλά αναπτυσσόμενο εμπορικό δίκτυο και δραστηριότητες, οι οποίες δημιουργούν άριστες συνθήκες για τους επισκέπτες και κλείνουν τον κύκλο αναγκών των τουριστών.

Στα περίχωρα του κάστρου, έχουν αναπτυχθεί μέρη για εμπορικές δραστηριότητες, όπως: καταστήματα σουβενίρ · έκθεση Ιρλανδικών καλλιτεχνών · περιοχές για φαγητό · καταστήματα, τα οποία πωλούν τοπικά προϊόντα · εργαστήρια παραγωγής και επιδείξεων · εσωτερική μεταφορά με άλογα.

Φωτογραφία από την περιοχή για φαγητό

Η διαχείριση του συγκροτήματος, πραγματοποιείται από την εταιρεία Shannon Heritage-13⁴¹ - στρατηγικές επιχειρήσεις για δημόσια-ιδιωτική συνεργασία. Η εταιρεία Shannon Heritage, είναι υπεύθυνη για τη διαχείριση επτά τουριστικών αξιοθεάτων σε εθνικό επίπεδο, έχοντας καλύψει όλα τα διεθνή κριτήρια όσον αφορά το συγκεκριμένο τομέα. Η Shannon Heritage έχει αποδείξει πως έχει την ικανότητα να δουλεύει σε οικονομικά-ανταγωνιστικό περιβάλλον. Για τις επιτυχίες της εταιρείας, συνεισφέρει η βοήθεια από τα τοπικά δημοτικά συμβούλια, από τις εμπορικές κοινότητες και επιμελητήρια, από τα πρακτορεία εύρεσης εργασίας, από το πρακτορείο ξένων επενδύσεων, από το κρατικό πρακτορείο στήριξης του εμπορικού τομέα, από τα εθνικά τουριστικά πρακτορεία και από το εθνικό όργανο τουρισμού. Η ανάπτυξη του τουρισμού και η επέκταση της αγοράς στην

⁴¹ Shannon Heritage είναι μία από τις τέσσερις μεγαλύτερες επιχειρήσεις στην Ιρλανδία και από τις πρώτες επιχειρήσεις, οι οποίες ιδρύθηκαν στις αρχές του 1960, με στόχο την κάλυψη των αναγκών των τουριστικών αξιοθεάτων για τους επιβάτες των υπερατλαντικών αεροπλάνων, τα οποία προσγειώνονταν στο διεθνές αεροδρόμιο. Στην επιχείρηση εργάζονται πάνω από 300 άτομα κατά τη διάρκεια της τουριστικής σεζόν. Η δραστηριότητα της εταιρείας, εκτιμάται πως συνεισφέρει περίπου 20 εκατομμύρια δολάρια, από τα οποία επωφελούνται τοπικές εταιρείες από διαφορετικούς τομείς, όπως και επίσης εταιρείες για ξενοδοχειακές υπηρεσίες.

Ιρλανδία, είναι πιθανό να σταθούν με επιτυχία, μονάχα σε περίπτωση συντονισμού των πολιτικών(οργανώσεων), των επενδύσεων και των μέτρων συντήρησής τους σε όλα τα επίπεδα.

4. Συμπεράσματα και συστάσεις

Η ανάπτυξη κάθε περιοχής απαιτεί επαγγελματικές λύσεις και ενημερωμένες διαχειριστικές πολιτικές, ενεργή διάλογο με τις κοινότητες και αναζήτηση καινούργιων, διαφορετικών και καινότομων συστάσεων.

Οι πολιτιστικές συσσωρεύσεις, οι λαογραφικές παραδόσεις, τα αρχαιολογικά στρώματα, οι μύθοι και οι ιστορίες είναι από μόνα τους πηγές ιδεών, ενώ οι καινούργιες τεχνολογίες μας δίνουν ευκαιρίες, οι οποίες θα μπορούν να προωθήσουν το παρελθόν με τη μορφή καινούργιων γνώσεων.

Η τοποθεσία του Μπλαγκόεβγκραντ, γεωγραφικά βρίσκεται σε στρατηγική θέση και έχει το δικό της βασικό ρόλο για τη διασυνοριακή περιοχή, όπως και επίσης τη δική της κοινοτική επιρροή ως οικονομία και κοινωνικοποίηση των μνημείων. Για το λόγο αυτό και οι προοπτικές ανάπτυξης και αλληλεπίδρασης με οργανώσεις με τις οποίες συνεργάζεται είναι τεράστιες. Όπως για παράδειγμα, οι σχέσεις με το Δήμο Αμφίπολης αναπτύσσονται όλο και περισσότερο μέσα στο χρόνο, μέσω συγκεκριμένων προγραμμάτων. Οι αλληλεπιδράσεις στον πολιτιστικό τομέα ανάμεσα στους δύο Δήμους, έχουν πραγματικές δυνατότητες να αναπτυχθούν ακόμη περισσότερο, μέσω των πολιτιστικών προγραμμάτων των δύο πόλεων, όπως και καποιων υπηρεσιών, αντίστοιχα.

Βασικές συστάσεις:

- ✚ Βελτίωση στην αλληλεπίδραση και στις ανταλλαγές των πολιτιστικών και τουριστικών προγραμμάτων των δύο πόλεων/περιοχών– Μπλαγκόεβγκραντ και Αμφίπολης·

- ✚ Δημιουργία διασυνοριακών τουριστικών δικτύων ανάπτυξης σταθερού τουρισμού με στόχο την παρουσίαση της περιφερειακής ταυτότητας και του χαρακτηριστικού προσώπου της διασυνοριακής περιοχής·

- ✚ Ενεργοποίηση τοπικών ερευνήσεων στους πόρους της περιοχής και βαθμολόγηση πάνω σ'αυτά·

- ✚ Ανάπτυξη κοινής διασυνοριακής εμπορικής στρατηγικής στον τομέα του πολιτιστικού τουρισμού και προώθηση της πολιτιστικής-ιστορικής κληρονομιάς·

- ✚ Στοχοθετημένη προώθηση βασικών φέστιβαλ ανάμεσα στις τοπικές κοινότητες·

- ✚ Προσέλκυση προκαταβολικά οργανωμένων ομάδων επισκεπτών από το Δήμο Αμφίπολης για το φέστιβαλ " FRANCOFOLIES", για το τζαζ φέστιβαλ ή για τα παιδικά θεματικά φέστιβαλ·

- ✚ Εξερεύνηση των δυνατοτήτων για δημιουργία επαφών με Γαλλόφωνα σχολεία και οργανώσεις στο Δήμο Αμφίπολης, με στόχο την προσέλκυση των θεματικών εκπαιδευτικών ή κοινωνικών εκδηλώσεών τους, κατά τη διάρκεια του φέστιβαλ "FRANCOFOLIES"·

- ✚ Επισκέψεις από μαθητές Γαλλόφωνων σχολείων από την περιοχή της Αμφίπολης, στο Μπλαγκόεβγκραντ, με συγκεκριμένους στόχους, παραδείγματος χάρι το φέστιβαλ "FRANCOFOLIES"·

- ✚ Οργάνωση θεματικών βραδιών σινεμά, όπου παρουσιάζονται τοπικές παραδόσεις, τέχνες και πολιτισμός·

- ✚ Οργάνωση θεματικού σεμιναρίου ανάμεσα στους δύο Δήμους, με στόχο την ανταλλαγή καλλιτεχνικών ιδεών, συμπεριλαμβανόμενο και από τους τοπικούς καλλιτέχνες· ευκαιρίες για προσωπικές εκδηλώσεις από καλλιτέχνες του Μπλαγκόεβγκραντ στην Αμφίπολη και αντίθετα·

- ✚ Οργάνωση εξειδικυμένου σεμιναρίου για ανταλλαγές εμπειριών στον τομέα της διαχείρισης μουσείων και ανταλλαγές καλών πρακτικών στον τομέα των μεταφορητών διαδραστικών και ψηφιακών εκθέσεων και εκθέσεις πολυμέσων·

- ✚ Εξερεύνηση των δυνατοτήτων για κοινές Βουλγαροελληνικές αρχαιολογικές μελέτες

και ανασκαφές σε ιστορικές περιοχές των δύο κρατών· ιδέες για κοινά Ευρωπαϊκά προγράμματα στο συγκεκριμένο τομέα:

✚ Ανταλλαγή αναπτυσσόμενων πολιτιστικών προγραμμάτων στις δύο περιοχές – Μπλαγκόεβγκραντ και Αμφίπολης – θεατρικές παραστάσεις, συναυλίες, όπερα κ.α.

✚ Ανάπτυξη τηλεφωνικών εφαρμογών για το πολιτιστικό πρόγραμμα στη διασυνοριακή περιοχή·

✚ Διεξαγωγή διάφορων δημοσίων εκδηλώσεων, με στόχο την προσέγγιση περισσότερων και διαφορετικών κοινών, για συγκεκριμένες εκδηλώσεις: flashmob, , παρουσία μίμων σε δημόσιου χώρους στην πόλη, street εκδηλώσεις - street μπαλέτο, σύγχρονοι χοροί κ.α.

✚ Διάλογος των δυνατοτήτων και ανταλλαγές ιδεών στον τομέα του αθλητικού, εθνολογικού και οικολογικού τουρισμού.

Πηγές:

Nicolas Bourriaud, Postproduction: Culture as Screenplay: How Art Reprograms the World. New York: Lukas & Sternberg, 2002

Ιζαμπέλ Μπουβ- Βερμέζ και Κορνέλια Σλάβοβα "Gender/Genre", Σόφια, Πανεπιστήμιο Σόφιας "Σφετί Κλίμεντ Όχριντσκι", 2010.

Περιφερειακό σχέδιο ανάπτυξης της Νοτιοδυτικής περιοχής για την περίοδο 2014-2020 ε.

<https://viewblagoevgrad.com/kultura/kulturni-instituti/>

[https://www.bunrattycastle.ie/;](https://www.bunrattycastle.ie/)

[www.bunrattybanquet.com;](http://www.bunrattybanquet.com)

[www.shannonheritage.com;](http://www.shannonheritage.com)

[www.heritageisland.com;](http://www.heritageisland.com)

[www.bunrattycastlehotel.com;](http://www.bunrattycastlehotel.com)

[www.discoveringireland.com;](http://www.discoveringireland.com)

<https://tourismni.com/facts-and-figures/tourism-performance-statistics2/>

www.archdaily.com

www.dezeen.com

www.architecturaviva.com

www.architectmagazine.com

<http://webstage.bg/art/3600-da-prevarnesh-bokluka-v-izkustvo.html>

<http://odk-smolyan.eu/proekt.html>

https://www.kardjali.bg/?pid=2,2&id_news=3751

<https://www.amth.gr/en>

<https://www.amth.gr/en/calendar>

<https://neoskosmos.com/en/111611/archaeologists-unearth-headless-aphrodite-statue-in-thessaloniki/>

Πρόγραμμα "Προώθηση και ανάπτυξη νεανικής κινητικότητας-πολιτιστικής κληρονομίας και αθλητικής αξιοποίησης" συγχρηματοδοτείται από το πρόγραμμα διασυνοριακής συνεργασίας INTERREG V-A Ελλάδα-Βουλγαρίας 2014-2020, ξεκίνησε στις 21.09.2017γ. και ενώνει τέσσερεις εταίρους: Χριστιανική Αδελφότητα Νέων Θεσσαλονίκης· Νοτιοδυτικό Πανεπιστήμιο " Νέοφυτ Ρίλσκι", Μπλαγκόεβγκραντ, Βουλγαρία· Δήμος Κορδελιού – Ευόσμου, Ελλάδα και το Δήμο Ραζλόγκ·

Πρόγραμμα "Προώθηση και διατήρηση της πολιτιστικής-ιστορικής κληρονομίας στη διασυνοριακή περιοχή Δήμος Γκότσε Ντέλτσεβ-Δήμος Προσοτσάνης, Ελλάδα (CULREG)" πραγματοποιείται στα πλαίσια του προγράμματος Ευρωπαϊκής περιφερειακής συνεργασίας Βουλγαρία - Ελλάδα 2007-2013“;

Το πρόγραμμα υλοποιείται στο πλαίσιο του ΕΠ "Περιφερειακή ανάπτυξη" 2007-2013γ., με δικαιούχο το Δήμο Κάρντζαλι με έταίρο την Ένωση "Κέντρο νέων ΚΡΑΓΚ"

Interreg

Greece-Bulgaria

BORDERLESS CULTURE

European Regional Development Fund

Το εγχειρίδιο αυτό δημιουργήθηκε στα πλαίσια του προγράμματος " Ενσωμάτωση της διασυνοριακής σημασίας των ιστορικών και αρχαιολογικών αξιών της Βουλγαρίας και της Ελλάδας σε έναν σταθερό και θεματικό τουριστικό προορισμό", με ακρωνύμιο "Πολιτισμός δίχως σύνορα", Σύμβαση № B2.6c.02/30.11.2017, χρηματοδοτείται στα πλαίσια του Προγράμματος διασυνοριακής συνεργασίας INTERREG V-A "Ελλάδα-Βουλγαρία 2014-2020".

Το πρόγραμμα συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και τα εθνικά κονδύλια των χωρών που συμμετέχουν σε αυτό.

Το εγχειρίδιο αυτό έχει αναπτυχθεί με τη συνεργασία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το περιεχόμενό του αποτελεί αποκλειστική ευθύνη της συγγραφέα Σνεζάνα Ιώβεβα-Ντιμιτρώβα και σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη για τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, των συμμετεχουσών χωρών, της Διαχειριστικής Αρχής και της Κοινής Γραμματείας.